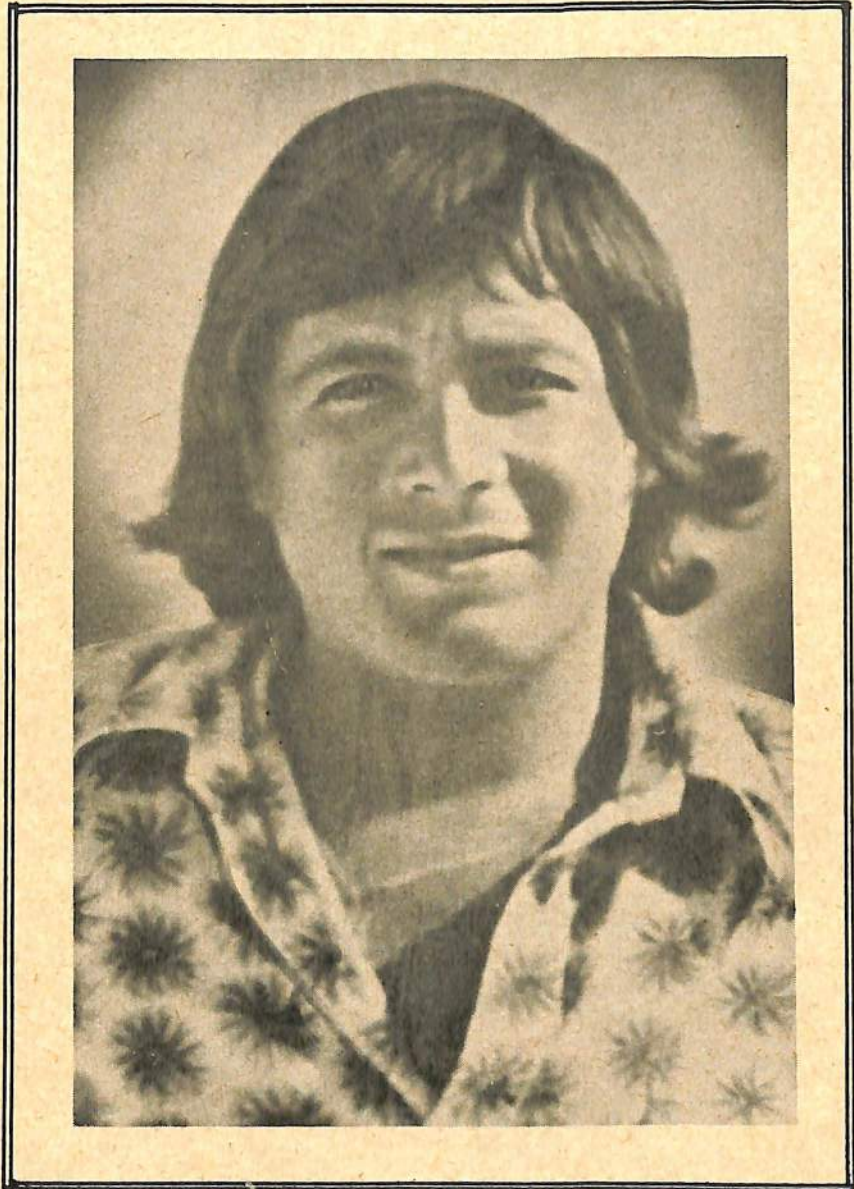

נחמיה

יוסי בם

נולד 14.10.49
נפל יב תשרי תשל"ד 8.10.73

יוסי

בתקופת החודשיים שקדמו למלחמת יום הכיפורים, שבה
נפל יוסי, כתב מכתב מפורט אל קרוביו בחו"ל.

המכתב הוא כעין סיכום וחשבון נפש של ימי חייו מאז
עלותו ארצה עם משפחתו.

המכתב, שנכתב בספרדית, ניתן כאן בתרגום כמעט-מילולי.
יחד עם מכתב אל אמו משנת 1968 הוא מהווה רשות דיבור אחרונה.

מקומם - בראש חוברת זו.

במקומות שונים משובצים בחוברת דברים שנמצאו בעזבונו של יוסי:
מחברת, הנושאת כותרת: "קשקושים - טיוטה", משנת 1967.
הדברים מופיעים במטגרות השחורות.

8.8.73

ירושלים

יקיבי;

אינני יודע אם ידוע לכם, אך היום הוא תאריך מיוחד
בשבילי, היום, לפני שנתיים השתחררתי משרותי בצה"ל. ברור
שבמשך הזמן תאריך זה יאבד את חשיבותו אך בינתיים, כל עוד
לגבי הוא אקטואלי, הוא גם חשוב.

מעט מאוד כתבתי לכם במשך השנתיים האחרונות. הביתה
הייתי כותב כל יום. אומנם זה עיף אותי, וכל מכתב הביע אותו
דבר, אך ידעתי שהורי כל כך מצפים למכתבי. דאגו לי הרבה כי
כל הזמן הייתי בתעלה. כמה צחקו החבר'ה ממני, תמיד עם מעטפה
ודפים בכיסי. אולי זו הסיבה הפסיכולוגית שלא הייתי להוט
לכתוב לאחרים.

מה אגיד? מדוע לא כתבתי? לא מפני שלא רציתי, לא
מפני שלא יכולתי, לא מפני ששכחתי אתכם ואת ימי ילדותי.
להפך! תמיד אני מתעניין במה שקורה אצלכם ושומע מה שאמא מספרת
עליכם.

עכשיו, אספר עלי. אתחיל בקיצור מהעבר ואמשיך על ההווה
שהוא החשוב במכתב זה.

אתחיל באופן כרונולוגי: הייתי חמש שנים בפנימיה חקלאית
בבן-שמן, שלוש שנים בצבא ושנתיים בירושלים באוניברסיטה העברית.
אמא טוענת שאני אורח בבית, ובצדק. ההפך ממה שהייתי
בארגנטינה, מאז שאני בארץ אני באמת אורח בבית וזה לטובה.
חיי עברו עלי בצורה יפה ואיני מתחרט על מה שעבר עלי;
אני אוהב את משפחתי ואת ביתי, אך הייתי זקוק למקום משלי, לעצמאות
משלי, שאוכל לעשות דברים כרצוני. תקופת בן-שמן הייתה בשבילי
ראשית המפנה. שם למדתי לחיות באופן עצמאי, מרוחק מהורי, רק
בעזרת חברה שכולם היו בה בני אותו גיל וכולם עברו את אותו התהליך,
להיות לעצמאים.

קבלתי בטחון עצמי, למדתי הרבה והכל לבדי. חייתי חיים
מעניינים, וזה תודות לתקופה שהייתי במוסד, למדתי להסתדר לבד, לא
להיות תלוי באף אחד. לומדים לחיות בחברה טהורה ואידיאליסטית,
לשלב עבודה גופנית בלימודים, לא מתוך הכרח אלא מתוך אידיאל.
טוב לדעת בגיל צעיר שיבלות בידיים וכאב גב זה בריא. למדתי
בפנימיה לאהוב את הטבע, את בעלי החיים, את הצמחים ולהנות
מנוף.

חברי הטובים ביותר הם מתקופת בן-שמן.

אחרי "בן-שמן" באה תקופת שרותי בצה"ל.

חודש וחצי טירונות, חודש וחצי קורס בבית ספר לשריון, אחרי כן
קורס טנקיסטים בסניני, קורס מפקדי טנקים והשרות בתעלה.
במשך שרותי בצבא הייתי חצי שנה בקורסים ושנתיים וחצי בסניני,
מהם 15 חודשים בתעלה, עשבה מהם בתקופת מלחמה ההתשה, וחמישה
לאחר הפסקת האש.

מה למדתי בצבא? למדתי להרוג, וראיתי את מיטב חברי

נהרגים.

למדתי את חוק החיים: מי שאינו הורג, נהרג.
עדיף להרוג ולא להִרְג. למדתי שכאשר רואים
יום יום חברים נהרגים לומדים לחיות עם רעיון
המוות. התרגלנו לרעיון שהיום נהרג חבר, מחר
אני. הרבה נהרגו, ולי היה מזל. למרות שאני
מאמין בגורל, אני שואל את עצמי איזה חוק מנחה
את הגורל בבחירתו.

אני מכיר פנים, הם של חברי לנשק, נכנסנו ביחד לצה"ל, עברנו
את כל האימונים ביחד, אכלנו ביחד. שנתיים ראיתי את אותם הפנים.
יום אחד מתחילה הפגזה. כל אחד נכנס לעמדה שלו, נגמרת ההפגזה,
אנו נאספים לראות אם כולנו בסדר. חסרות הפנים שאני מכיר.
אני רץ בין השוחות, מחפש ומוצא את הפנים, הרוסות. לכן אני
שואל את עצמי, איזה חוק מנחה את הגורל: מדוע הוא ולא אני? .
אחד הדברים הקשים שהיה עלי לעבור אותם, היה להיפרד
מהמשפחה אחרי כמה ימי חופשה. הם ידעו לאן אני חוזר ואני
ידעתי יותר מהם, שיכולה להיות זאת הפעם האחרונה שאנו מתראים.
אך לא יכולתי לספר זאת. מבלי לספר זאת, הורי הזקינו מספיק
במשך שלוש השנים הללו. תמיד צמודים לרדיו, רועדים מפחד,
בהאזינם לשמות הנהרגים והפצועים.

חושבני שאלו הדברים החשובים ביותר שלמדתי בצה"ל, אך
למעשה כל יום למדתי משהו חדש במשך השרות. כך עברו שלוש שנים
עד השמיני לאוגוסט 1971.

אז התגשם חלומה של אימי: שאגמור את הצבא בריא ושלם
ואני גמרתי מאושר שלא אכזבת אותה.

על ירושלים, ושושנת יריחו

כבר שנתיים שאני מתגורר בירושלים, לפני כן לא הכרתיה. אולי בקרתי בה פעם או פעמים. כיום אני חושב שלא הייתי רוצה לחיות במקום אחר.

לעיר הזאת יש דבר מיוחד, שאינו ניתן לתאור, אך אני התאהבתי בה. הגעתי לירושלים כי הייתי חייב להשלים את הבגרות במכינה, שמשרד הבטחון פתח עבור חיילים שרוצים להמשיך לימודיהם באוניברסיטה. התקבלתי, למדתי במכינה. לבסוף גם השלמתי את בחינות הבגרות והתקבלתי לשנה ראשונה באוניברסיטה. למדתי בשנה הראשונה ספרות עברית ולימודים ספרדיים ודרום אמריקאים. אך לא הייתי בר מזל. שבוע לאחר התחלת הלימודים יצאתי למילואים, ליריחו. שם חליתי במחלה הנקראת "שושנת יריחו", שלא היתה ידועה בישראל עד מלחמת ששת הימים.

למזלי, המחלה הזאת נדבקה בי "רק" שישה חודשים, ישנם מקרים שהיא נמשכת עד ארבע שנים. במשך שישה חודשים עברתי טיפולים והתרופוציות, והפסדתי שיעורים רבים, ומבחנים רבים. עכשיו אני משלים את המבחנים שלא נבחנתי בהם אז בגלל "שושנת יריחו" וכבר חודשיים איני ישן בלילות בגלל הצורך להשלים חומר.

8.9.73

י ר ו ש ל י ם

כפי שאתם רואים, עבר חודש מאז התחלתי מכתב זה. עברתי את הבחינות ועכשיו החופש, על כך אני מנצל את הזמן ועובד.

כעת נעבור לשאלות שלכם על ישראל: שמחנו לדעת שאתם רוצים לעלות. מה ליעץ לכם. הארץ הזאת היא לגבי גן עדן. לפי דעתי ישראל היא הארץ לכל יהודי העולם! יותר יהודים יבואו יותר תתפתח המדינה, תהיה יותר חזקה ועשירה.

בעית הדיור היא בעיה רצינית, אך הכל מסתדר ועם המקצוע שלך בלי ספק תסתדרו טוב. ברצוני קצת להתרכז במה שאתם כותבים

במכתבכם, על זה שאתם דואגים לילדים בגלל המצב המלחמתי בארץ.
ראו, כבר כתבתי לכם שאני מאמין בגורל, זה לא מקרי מה שכתבתי
לכם על התקופה שהייתי בתעלה. שם למדתי הרבה. אתם יודעים
כמה אמא פחדנית, במלחמת ששת הימים אבא היה בסיני, אני בכך
שמן והיא לבד בבית עם אחי הקטן והפחד שלה נהפך לאדישות; כל
זמן שלא יהיה שלום, המלחמה דורשת את המחיר שלה. יתכן שהמחשבה
על מלחמה מפחידה אתכם, אך ברור שאף אחד לא רוצה מלחמות, אבל
במידה ותפרוץ, אין ברירה אלא להלחם, פשוט, אין לנו ברירה,
זאת ארצנו וחייבים להגן עליה, יהיה המחיר אשר יהיה. חוץ מזה
נראה לי שרחוק מאוד היום שעלולה לפרוץ מלחמה. אומנם שליטי
ערב מכריזים השכם והערב שהם חזקים, מאכילים את העמים שלהם עם
ספורים כוזבים על צבאותיהם האדירים אך הם בדיוק יודעים שלצאת
כעת למלחמה נגדנו, זו התאבדות גמורה. אנו חזקים, מבחינה
טכנולוגית אנו עולים עליהם בהרבה, אחרי עשר שנים שיש להם נשק
סוביטי, הם לא יודעים להשתמש בו כראוי, במיוחד מבחינה אסטרטגית.
את זה הם יודעים יפה מאוד ובגלל זה נראה לי שאין תחזית למלחמה
אך לצערנו הם כבר הוכיחו שלא תמיד הם מתנהגים לפי ההגיון.

כל זה בא כדי לחזק את דעתי שאין ליהודי מקום יותר
בטוח בעולם מאשר מדינת ישראל. ישראל מדינה חזקה, צבאית
וטכנולוגית, וזקוקה להרבה תושבים שיבואו לחזק אותה מבחינה
כלכלית, היא זקוקה להרבה ידים עובדות. אילו כולם היו חושבים
על מלחמות ופחדים מהן, או מפחדים לאבד מישהו מהמשפחה, הארץ
היתה מתרוקנת.

הרי כל שבוע קורה כאן משהו, אז מה? בגלל זה צריך
לאבד את השקט הנפשי? להיפך, נמשיך לחיות חיים שקטים ונורמליים,
כדי להוכיח לערבים מה הוא כוחנו, אם לא, יחשבו שהצליחו
במשימתם: שנאבד את המנוחה - והם לא יצליחו בזה אף פעם!.

ברור לי שלכם קשה להבין את זה, כי אתם חיים במציאות

אחרת, אך אתם משפחה צעירה וכוח צעיר טוב לנו, ותתרגלו ביתר קלות לתנאי חיים חדשים. הרי אתם שם, גם לא חיים כל כך בשקט! ולא התרגלתם לזה. והאם יהודי בטוח במקום אחר בתבל, אנטישמיות, התבוללות...? ולא קרה שנפלו חיילים בארגנטינה במהפכות טפשיות? זה לא בזבוז של נוער? להלחם בשביל ארץ זרה? אך זו אחריות להגיד לכם: "בואו". אם תחליטו לעלות, נשמח מאוד, אך ההחלטה בידכם.

תאמינו לי, אחד מחלומותי הוא להיות איתכם יחד, הרי גדלתי איתכם, והמרחק והשנים לא ימחקו מזכרונותי את השנים היפות של ילדותי, וכל מה שעשיתם וממשיכים לעשות למעננו.

בעוזבי את ארגנטינה לא הפסדתי כלום, חוץ - וזה מה שחשוב - קשר משפחתי, משפחה למופת, יש מכם רק זכרונות מאושרים וחבל שזה ישאר רק בזכרון.

אל תשפטו אותי על מה שאני כותב, אלא על מה שאני מרגיש, ואני מרגיש שאני אוהב אתכם מאוד, זקוק לכם כמו בימי ילדותי. טוב, האם הפעם הספיק מכתבי הארוך כפיצוי על זמן ממושך של שתיקה?.

בן דודכם שלא שוכח אתכם
אוסקר.

חיילי ישראל שמקבל נשק ושומרים לו "צא למלחמה" -
בשביל זה מספיק. ברגע זה מילים אלא משמעותן
היא: "הנך רוצה בשלום, אך האויב מכריח אותך לצאת
להילחם בו, ואם לא תלחם בו ולא תנצח אותו, האויב
יחסל בן-רגע הסטוריה שלמה בת אלפיים שנה.

במשפחה

לאבא היקר!

בשמחה רבה קיבלתי את מכתבך, אינני יודע אם המכתב יגיע לידיך בגלל המצב במדינה ובגלל האי-סדרים במשלוחי הדואר.

כאן, בבן שמן, כבר 3 שבועות מתכוננים למלחמה.

אמא מרגישה טוב אבל מאוד מבוהלת בגלל המצב, אתמול היא היתה כאן בבן שמן עם אילנה, הן באו לבקר אותי וכאשר ראו כאן את השוחות המוכנות היא מאוד נבהלה, אבל הצלחתי להרגיע אותה. בלילות היא ישנה עם מאיר אצל פלורה.

מבן שמן אין לצאת, היציאה היא אסורה. אין פה כמעט גברים, כולם גוייסו כך שאנחנו "הגדולים".

אני לא יכול לצאת כי אני ממלא את המקום של המדריך שלי בעבודה.

אותנו חלקו בקבוצות קטנות, לכל קבוצה יש תפקיד במידה ותפרוץ מלחמה, כמו, עזרה ראשונה, כבוי אש ועוד, ברור שאמא לא יודעת על זה.

הלימודים אצלנו נמשכים במידת האפשר, כי אין מורים. בעיר, החיים ממשיכים אבל אין כמעט תחבורה וכל הזמן עוברות משאיות עם חיילים.

טוב אבא'ה, אני צריך לצאת לעבודה, במידה ואתה מקבל את המכתב הזה, תענה לי במהירות. אל תדאג לנו, אנחנו מרגישים טוב. אבא, תשמור על עצמך ותכתוב הביתה לאמא שהכל בסדר, כי היא לא מפסיקה לחשוב עליך.

טוב, להתראות, הבן שלך שאוהב אותך וחושב עליך תמיד. אוסקר.

(המכתב הזה נשלח על-ידי יוסי בס ז"ל לאביו בזמן מלחמת ששת הימים כשאביו היה מגוייס ויוסי היה בבן-שמן).

24.1.68

א מ א!

כמו בכל שנה, גם הפעם לא אוכל לתת לך את המתנה שאת
ראויה לה, והאמת, תמיד ידעתי שאין בעולם דבר שיוכל לפצות
אותך על מה שהינך.

אילו הייתי אוסף את כל הזהב שבעולם, גם לא היה מספיק
כדי להעריך את ערכך האמיתי, אמא'לה!.

אף על פי כן, אני חייב להוכיח לך שיום הולדתך תמיד
זכור לי, ואם לא חומרית, נפשית אני יודע ומכיר כמה את חשובה
לכולנו.

חשבתי שזר פרחים זה, אמא יקרה, יביע לך כמה אני
אוהב אותך וכמה את נחוצה לי! (אפילו זה יישמע אנוכי).

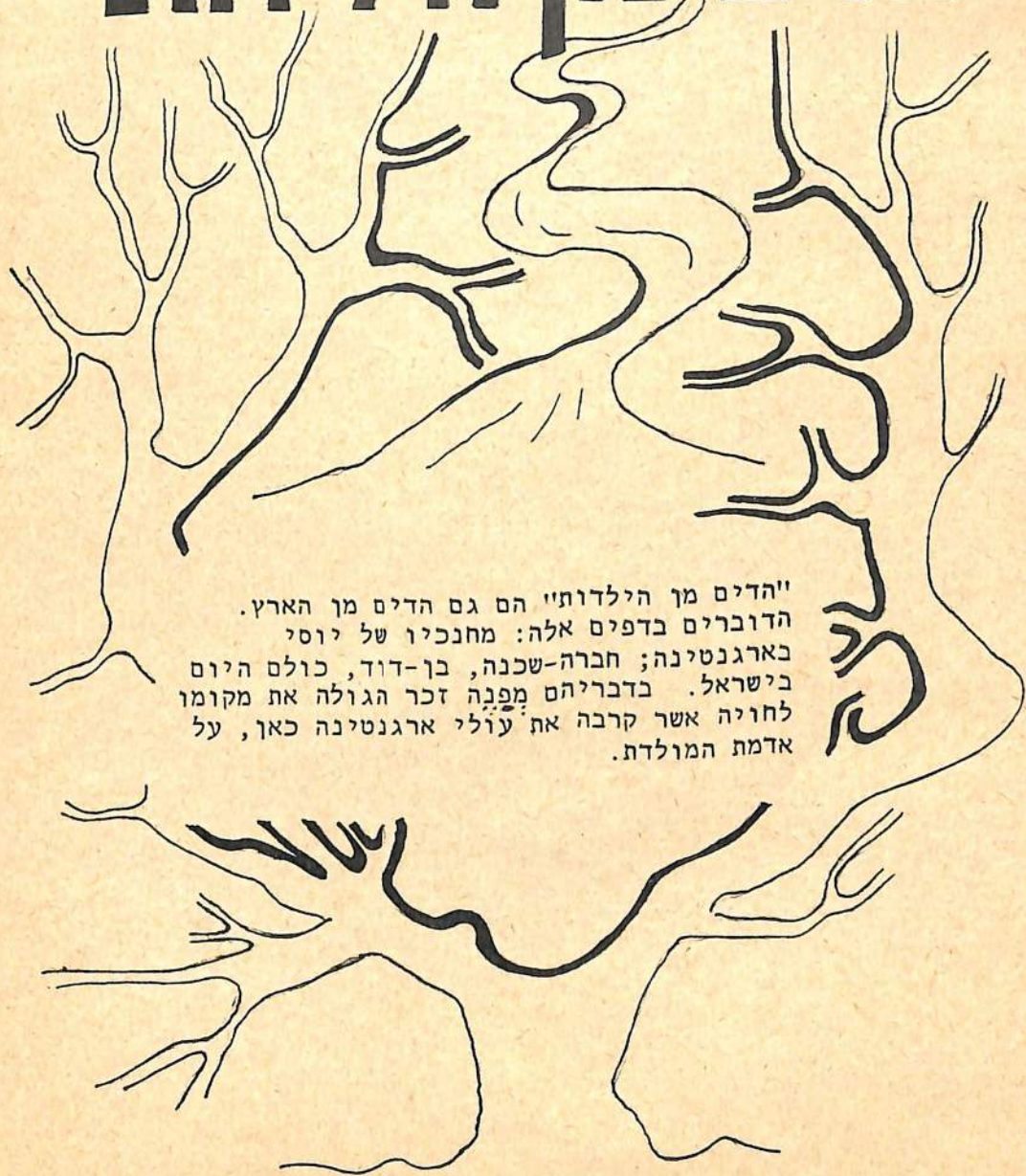
אני גם רוצה אמא, שתדעי שאני מאחל לך כל מה שהחיים
חייבים לך בהיותך אמי, האמא הכי יקרה וטובה שבעולם.

מכל לבי עד מאה ועשרים.

אוסקר.

הדים מן הילדות

"הדים מן הילדות" הם גם הדים מן הארץ.
הדוברים בדפים אלה: מחנכיו של יוסי
בארגנטינה; חברה-שכנה, בן-דוד, כולם היום
בישראל. בדבריהם מפנה זכר הגולה את מקומו
לחוויה אשר קרבה את עולי ארגנטינה כאן, על
אדמת המולדת.

בילדותו ספג לתוכו בבית הוריו את האוירה הלאומית והקשר ההדוק שבין עם ישראל ומדינת ישראל. אי לכך בהגיעו לגיל בית הספר התחיל יוסף את לימודיו בבית הספר העברי ע"ש "נחמן גזנג" אשר בבואנוס איירס. שם למד - בנוסף ללימודים כלליים בבית הספר הארגנטיני הממלכתי - עברית, תנ"ך, דברי ימי ישראל וידיעת הארץ וכל מה שקשור במה שנקרא בשם: יהדות. כדאי לציין שבית הספר ע"ש "נחמן גזנג" שבו למד יוסף היה מושתת על טהרת הלשון העברית והרוח הלאומית, וממנו עלו ארצה עשרות רבות של תלמידים ומורים, אשר הגשימו ע"י כך את מה שספגו בתוכם במשך שש שנות לימודיהם, דהיינו את הרצון לבנות ולהבנות בארץ. בין אלה היה גם יוסף עם בני משפחתו.

כמנהל וכמורה בבית הספר ההוא, בתקופה ההיא, זוכר אני את יוסף כתלמיד חרוץ ומצטיין, אחראי וממושמע אשר הודות לכשרונותיו דילג על אחת הכיתות והגיע לסיום בית הספר אחרי חמש שנות לימוד, במקום שש שנים, משך הלימודים הנהוג בבית הספר ההוא.

בהיותו תלמיד בבית הספר העברי ראיתי את יוסף מדי יום ביומו בשעות אחה"צ - אחרי שגמר את לימודיו בבית הספר הארגנטיני כילד עליז ושמח מקובל על תלמידי כתתו ותלמידי בית הספר בכלל. כשבת-צחוק כמעט ולא סרה מעל פניו, נראה היה שהוא נהנה משהייתו בבית הספר העברי ומהאוירה הלבבית האופפת אותו שם. יוסף גילה עניין רב והשתתפות ערה במסיבות קבלת שבת שנערכו מדי שבוע בשבוע, בחגיגות לכבוד החגים העבריים, וכן במסיבות סיום שנת הלימודים.

יוסף סיים את בית הספר העברי בשנת 1962 וכדבר מובן

מאליו, עלה ארצה ב-1963 יחד עם הוריו ואחיו מאיר. הגורל רצה שגם אני עליתי ארצה באותה שנה ונפגשתי עם משפחת בס ברמלה, מקום מגוריהם שהיה גם מקום עבודתי כמנהל בית ספר "בן-צבי" ברמלה. עם עלייתו לישראל היה כבר יוסף בגיל בית ספר תיכון

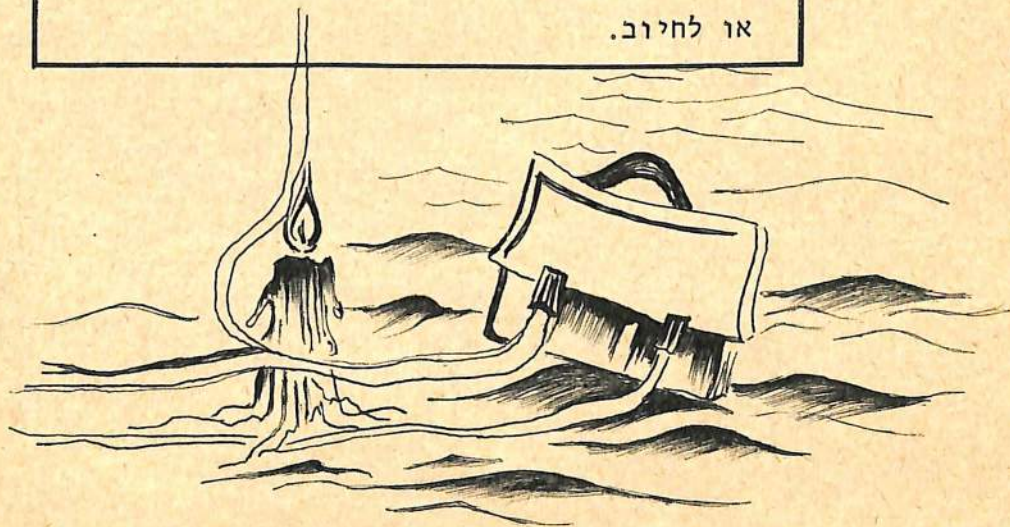
והוא בחר לו את הדרך של תורה ועבודה גם יחד וע"כ נרשם לבית
ספר התיכון החקלאי אשר בכך-שמן. בשנת 1968 סיים יוסף את
לימודיו והתגייס לצה"ל. במשך השרות הגיע לדרגת סמל ראשון ומפקד
טנק, בחייו האזרחיים אחרי השרות למד באוניברסיטת ירושלים במח'
למדעי הרוח ועבד עבודה חלקית בקול ישראל.

במלחמת יום הכיפורים, נקרא לחיל המילואים, נלחם בחזית
הדרום ושם מצא את מותו באחת המערכות הקשות שהתנהלו שם. יוסף
הובא לקבורות בבית הקברות הצבאי בבארי.

יהי זכרו ברוך.

דברים לדמותו מפּי גרשון טפט
מנהל בית הספר שבו למד לשעבר.

הרבה פעמים אני מפתח תיאוריות לא-נכונות
לגבי מה שמרגישים אנשים אחרים כלפי, לשלילה
או לחיוב.

יוסי בבית ספר עברי
בארנטונה

אני מתישבת לכתוב זכרונות על יוסי וידי רועדות, אני
מנסה להתרכז ולסדר את זרם הזכרונות הצף ועולה במוחי והמלאכה
קשה.

קשה לכתוב דברי זכרון על יוסי ולדעת כי יוסי לא יהיה
איתנו עוד. פניו המחיכות עולות וצפות לנגד עיני והיד ממשיכה
וכותבת, הדברים יוצאים מאליהם.

כאח עברנו יחד כברת דרך ארוכה של חויות וזכרונות משותפים,
זכורים לי אותם הימים שהלכנו יחד לאן הילדים עוד בילדותנו
בארגנטינה, גרנו יחד באותה שכונה, עלינו ארצה יחד ובארץ המשכנו
לגור באותה שכונה בבנין אחד.

הקרבה שהיתה בינינו מחקה כל חייך, יכולתי להכיר את
תכונותיו ואופיו. אחת מתכונותיו הבולטות ביותר היתה היכולת
להסתגל למצבים שונים, הסתגלות מהירה לחברה, לאנשים ולהתחבב
עליהם בצורה בלתי רגילה, תמיד היה מרוצה ולעולם לא השמיע תלונות
או התמרמרות.

יוסי שירת ביחידת שיריון ואת רוב השרות הצבאי עבר בקו
הראשון, ישיבה במעוזים בתקופה הקשה של מלחמת ההתשה.

בחופשותיו הקצרות יצאנו לבלות, לסרטים ולמסיבות, יוסי
אהב את החיים ושאף להתקדם. יוסי רצה להמשיך בלימודים לאחר
ששתחר מהשרות הצבאי, ורצונו היה כה עז, שלא היה שום מכשול
שיעמוד בדרכו.

יוסי החל את לימודיו באוניברסיטה בירושלים, אבל הכל
נקטע באמצע, בצהרי יום הכיפורים נקרא יוסי אל יחידתו כדי לצאת
ולבלום את הצבא המצרי שפלש לסיני. יוסי נשלח כאיש צוות טנק
לחץ מעוז של חיילינו שעמדו תחת אש אויב. ברגעים אלו ידע ודאי
מה חשובה המשמה שאותה הוא עומד לבצע: להציל חברים לנשק המחזיקים
במעוז והרי הוא עצמו היה בין המאיישים מעוזים אלו תקופה ארוכה.
אבל יוסי לא הצליח במשימה זו, טיל אויב פגע בו והכריעו.

יוסי נפל. תהיה נשמתו צרורה בצרור החיים.

דביר אילנה.

דברים מפי מחנכת

כמי שחינכה את יוסי בגולה הרחוקה, בארגנטינה. לאהוב את ארץ ישראל, את נופה, את עריה ותושביה ויתר על כך - כמי שלימדה אותו שכל יהודי חייב לעלות לישראל ולחיות בה - קשה לי מאוד לחוש כי יוסי איננו כבר.

תלמיד חרוץ היה, אדיב ומנומס כלפי מוריו וחבריו ומיחס ללימודים חשיבות ראשונה במעלה - כך היה בהיותו בן שתים עשרה וכך גם אחר-כך בבית ספר תיכון ובצבא.

כן, אני זוכרת את יוסי. למרות השנים הרבות שעברו מאז ראיתיו לאחרונה אני זוכרת אותו - דמותו החייכנית והעליזה עומדת לפני ואין בפי מילים וידי מסרבת להעלות על הכתב את כל מה שהייתי רוצה לספר עליו; כי אין מילים בעולם שיוכלו לנחם את ההורים השכולים, את האח ואת החברה ואת כל אלה שהכירוהו ואהבוהו.

בצער ובכאב רב אני כותבת את השורות האלה לזכרו של אחד התלמידים הטובים והמסורים שהיו לי.

חיו נקטפו בדמי עלומיו אך זכרו ודמותו ישארו בזכרוני לעד.

שפרה פלד

חייב להיות קשר הדוק בין ההתנהגות הפנימית וההתנהגות החיצונית. לכן, אם כל אדם היה נעצר רגע לחשוב - היה קורא לעצמו "מטומטם" על כך שעד כה ניהל עם בן-אדם כלשהו יחסים המתבססים רק על המראה החיצוני של התנהגות זאת.

יוסי

בהגיעו למצוות בארגנטינה

גדלנו ביחד בארגנטינה. כמעט ביחד היינו בגנון ובבית
הספר והנני זוכר כיצד ביחד נהגנו להנות לנסוע לטיולים בחופש
הגדול ולהנות מיופיה של ארגנטינה. עלינו ארצה כמעט באותה
תקופה ובסמוך שרתנו בצה"ל.

אחרי שאדם יקר הולך לעולמו נהוג להזכירו במעלותיו
הטובות. מה אוכל לומר על יוסי? אוכל רק לציין את חיוכו
המקסים אשר לפיו יכולת לדעת מי הוא האדם שעומד לפניך, כי לי
היה גם כאח וגם כטוב בידידי.

משונה לי מאוד שאני חייב לכתוב עליו בזמן עבר וזו
הסיבה שאני מתקשה לכתוב את מה שעבר עלינו ביחד מתקופת
הילדות והיה נמשך עד העישון בסתר, הרפתקאות עם בנות וכו'.

הייתי רוצה לכתוב מספר מילים על השיחה האחרונה שהיה
לי איתו, כאשר ביקר אצלי עם חברתו אהובה. השיחה היתה על כך
שאני טענתי שהמקצועות שהוא בחר לעצמו ללמוד באוניברסיטה,
ספרות ולימודי ספרדית, אינם יכולים לעזור לו בעתידו. יוסי
הסביר לי שאדם לא חייב לעבוד ולהתפרנס במקצוע שהוא למד
באוניברסיטה, כי לאוניברסיטה הוא הלך כדי להשכיל יותר
ולרחיב את אופקיו, וזה מה שחשוב לו לקבל מהלימודים.

יוסי הלך ועלי להמשיך בלב כואב ובאין ברירה.

יוסי היה בן טוב. כך תמיד ידעו הוריו וכך חשו הקרובים
הסובבים. בן מסור היה והוריו זכו לקבל הרבה נחת ממנו בכל
השלבים של חייו. זו זכות להורים לזכור בן טוב ומסור וזאת היתה
גם זכותו של יוסי להיות בן להורים כאלה.

הוריו הם אנשים נהדרים ואני מרגישה צורך להעלות את
גדולתם בכדי להבין את השורשים מהם ינקה וצמחה גדולתו של יוסי.
בחור ישר היה, איש עבודה, טוב לכולם, עוזר לכולם וכאלה הם בני
משפחתו.

הכאב הוא גדול ואין נחמה. יוסי חי את חילו כמשימה -
וגורלו היה להגשימה. תוך דבקות נמשימה נקטע פתיל חייו בכבוד
ואהבה.

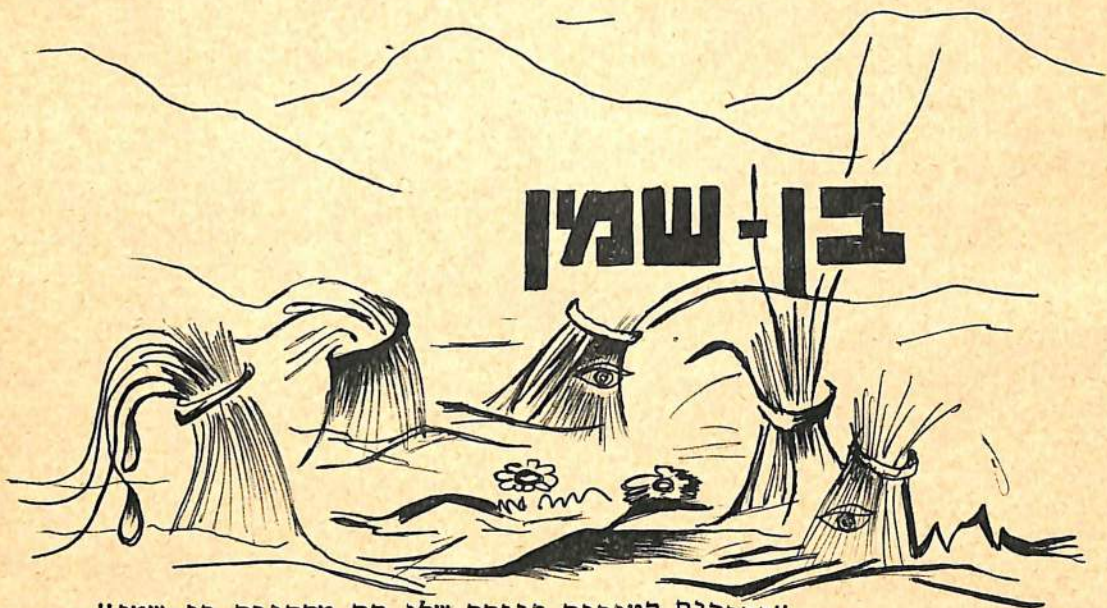
הוא ממשיך לחיות בזכרונותינו ולשמש לנו דוגמא. להיות
טוב, פשוט, חביב. שהדברים האלה יעזרו למשפחה ולידידיים לעמוד
בפני הכאב הזה.

יהא זכרו לנצח.

צילה כהנא.

אילו הייתי צריך להביע את דעתי
על אידיאליים, הייתי זקוק לספר
שלם.

בן-שמן

"החברים הטובים ביותר שלי הם מתקופת בן-שמן"

רבים מהם רשמו את זכרונותיהם. רבים אמרו
שנעלה מיכולתם להעלות דברים על הכתב.
למרות זאת - פסיפס רב-גוני של יחסי חברות
וחיל צוותא.
אל דברי חבריו ללימודים בן-שמן מצטרפים
דברי מחנכיו, תעודת כבוד ותפארת לנער המתבגר.

קשה לכתוב שיוסי "היה", יעבור זמן רב עד שנתרגל לעובדה שיוסי איננו, שיוסי בין אותם בחורים שנפלו במערכה הקשה הזאת. ולרגע אני חושב אם ניתן במילים להנציח דמותו של מישהו, חושבני שלא, שכל מי שיכיר את יוסי יזכור אותו לעד, יזכור את דמותו, יזכור ולא יבין לעולם מדוע זה קרה שיוסי לא הספיק לחיות את חייו. הכרתי את יוסי בבית הספר החקלאי "בן-שמן". שנינו היינו אז עולים חדשים ולא ידענו את מנהגי הארץ והלך המחשבה שבארץ. היתה תקופה קשה לגבי שנינו ועקב הקשיים המשותפים התקשרנו מאוד. לא פעם עזר לי בשפה החדשה בה הוא שלט יותר ולא פעם עזר לי להתגבר על קשיים שעוברים על עולה חדש בכל הכרוך בזה. לאחר שקשיינו החלו להפתר עמדתי על החברות הטובה שניקמה בינינו והיחסים החברתיים שהתפתחו בינינו. יוסי ידע לשמוע, ידע לעזור, ידע לוותר למען חבר.

דומני שכולם אהבו אותו, אהבו את דמותו החיננית, את עדינות הנפש שבו, את אופיו הנוח, את ההבנה שגילה כלפי חבריו, את אותן התכונות שמרכיבות את דמותו של חבר טוב. תמיד היה יוסי במרכז החברה במובן החיובי של המילה. בצד החברתי היה תמיד בין המארגנים, בין התורמים, בין היוצרים. גם תפקידים אחראיים בתחום העבודה היה נוטל על עצמו, לפעמים היה אף ממלא את תפקידו של מרכז ענף חסר. כל אשר עשה - עשה כמיטב יכולתו, תמיד בנכונות לתת, לתרום.

לא אשכח את אותם הערבים בהם ישבנו על הדשא ב"קבוצה" ובצילי הגיטרה שלו היה מנעים רגעים רבים. וכך היה מצליח להעביר לנו את שמחת החיים שלו, את אושרו הפנימי.

אני זוכר את יוסי לאחר תקופת התיכון; בהיותו חייל שמרנו על קשר וזכור לי היטב כאשר בשבתות היה מגיע לחופשות והיה גאה במדיו, בעצם היותו חייל. הייתי רואה בעיניו גאווה להיות חייל ישראלי, דווקא בהיותו לא יליד הארץ.

ושוב נצבט הלב כאשר כל סיפור חייו נגמר לפתע וכל תוכניותיו לעתיד נשארו בגדר חלום. ויוסי כולו הפך לזכרון בלב כולנו.

אשר אליאב.

על יוסי

כשאני באה לכתוב על יוסי, אני נתקלת בקושי העצום לדבר עליו בזמן עבר, ואם אומנם אצליח לכתוב עליו בזמן עבר, הרי שהצלחתי מבחינה טכנית גרידא, כי למעשה אינני מעכלת את העובדה המרה.

שומרת אני חיבור של יוסי, שבו ערך השוואה בין חייל ישראלי הלוחם למען ארצו לבין חייל הלוחם למען מטרות שאינן ברורות לעצמו כמו חייל אמריקאי בויטנאם, זוהי השוואה מאלפת וממנה ניתן ללמוד על הצורך היסודי והחד משמעי של החייל הישראלי לקום ולהלחם בניגוד לחייל האמריקאי במקרה זה.

יוסי היה פטריוט ואהב את המדינה, אני משוכנעת שיוסי לחם מתוך אמונה מוחלטת שזה בדיוק מה שעליו לעשות - להלחם למען ערכים שהאמין בהם ואם צריך - גם למות למענם. היה משהו רומנטי בגישתו לחיים, היתה בו שאיפה לשלמות, שאיפה אשר הביאה אותו לקיצוניות.

יוסי דחה פשרות. יש לאהוב או לשנוא, האמצע - הבינוניות
היתה חסרת כל ערך בעיניו. אישיותו היתה מרתקת מאוד; שילוב של
חכמה עמוקה ופיוט. מכתבים ופתקים אשר העביר אלי במהלך שלוש
שנים של ישיבה משותפת על ספסל הלימודים, מעידים הן על בגרות
מחשבתו והן על נפשו ההומנית.

היתה בו רגישות רבה לגבי הסובבים אותו. הוא היה מנתח
לעצמו מתוך גישה פסיכולוגית טבעית כל אחד ואחד מאתנו.

הזכרתי קודם את הקיצוניות שבו, אהבה ושנאה, אולם למעשה
יוסי ידע לאהוב אך לא ידע לשנוא, היתה בו סלחנות רבה שחש כלפי
אלה שגישתם נגדה את עקרונותיו, סלחנות הנובעת הן מתחושת עליונות
מוסרית שאין בה שמץ גאווה וראותנות, והן מתוך התחשבות כנה בזולת.

אך יוסי לא הסתפק בפיתוח רעיונות ומחשבות תוך הסתגרות
במגדל שן פרטי, על אף גישתו המקורית וראיית דברים מנקודת ראותו
האישית מאוד, הוא האמין בשיתוף פעולה חברתי וחשיבותה של חוויה
משותפת. היה באישיותו משהו הסוחף אחרים לפעילות יוצרת. במסיבות
ובאירועים חברתיים היה הוא המתכנן והמארגן אך בצניעות רבה
איפשר לאחרים להתבטא מבלי לנסות "לגנוב" את ההצגה, שכן הצניעות
היתה חלק מאופיו, לא היתה בו מנהיגות השואפת להיכנות על חשבון
אחרים, אלא להיפך, מנהיגות הדוחפת אחרים לתת את המיטב שבהם.
אין ספק, שיוסי עתיד עוד היה לתרום רבות כאיש-רוח,
אולי כפסיכולוג ואולי בשטחים אחרים שכן כישרונותיו היו מגוונים.

במידה ואפשר להתנחם בכך, ולו רק נחמה פורתא, אני
מתנחמת בידיעה שיוסי נפל במלחמה שהזדהותו עם הצדק שבה היתה
מוחלטת.

וכי כמה מאתנו זוכים לכך?

שושנה גרבר - כהן.

עם חברים ולבד
בבן - שמו

כמה דברים על יוסי

בין הדברים היפים שהעניקו לנו החיים בן-שמן אי-אפשר שלא להזכר בערכים הנהדרים שהענקת לנו - אתה והגיטרה.

בלילות קיץ חמים, אחרי יום לימודים ועבודה, עת כל אחד מאיתנו עסוק בחדרו, מי בהכנת שיעורים, מי בשיחה עם חבריו ומי בשכיבה סתמית על המיטה, היו נשמעים לפתע צלילי נגינת גיטרה.

ואז, כמו מתוך איזה סימן מוסכם, היו חדרי הקבוצה מתרוקנים אט-אט וכמעט כל החברים באים ומצטופפים על דשא הקבוצה להיות כמה שיותר קרובים אל השיר ואל המנגינה. וכל אחד היה מצטרף לשירים שנגנת, שירים דרום אמריקאים, (יש לציין, הם נתחבבו על כולם) וסתם שירים יפים אחרים.

ואתה, יוסי, נגנת ושרת ואנחנו רק שרנו ואלמלא היה צריך לישון (כדי לקום למחרת) היינו ממשיכים לשבת ולשיר.

שנית שרבי.

אני תמיד אומר שלג האדם היה
חסר בעיות בחיים לגמרי,
בהכרח היה מתיאש מהחיים
ואלה היו מחוסרי טעם.

את יוסי ז"ל הכרתי היטב כחבר לכיתה ולקבוצה. במשך
שלוש שנים בילינו יחד, עבדנו יחד באותו ענף, שחקנו ולמדנו
באותה מסגרת.

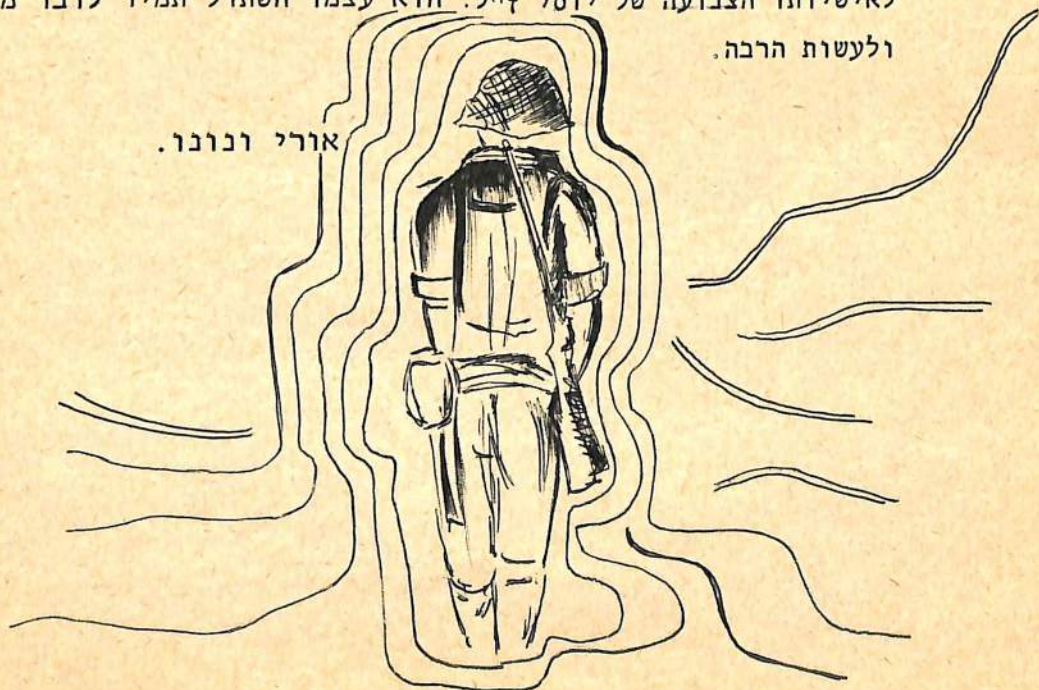
יוסי אהב את עבודת הכפיים ותמיד עשה את עבודתו תוך
גילוי אחריות ורצון עז להשלים הכל עד הפרט האחרון. אנו עבדנו
בענף הרפת, ענף זה במיוחד דורש אחריות ותשומת לב מרובה ויוסי
נמשך לענף, אהב אותו, וזוכר אני שלעיתים כולם הלכו והוא נשאר
על חשבון זמנו הפנוי כדי לבדוק ולגמור את העבודה.

כחבר לעבודה היה חביב ואהוד על כל "החברה". הוא
יזם פעולות חברתיות.

שנינו עברנו קורס מפקדי טנקים. הוא הוצב בגמר הקורס
ביחידה באיזור תעלת סואץ ונטל חלק נכבד במלחמת ההתשה. אני
הוצבתי בבקעה ולכן לא נפגשנו זמן רב במשך השרות הצבאי.
בסיכומו של דבר יוסי היה כמו שהחברה הגדירו "גבר".

אני רוצה לסיים ולהדגיש שהמעט שסיפרתי עליו אופיני
לאישיותו הצנועה של יוסי ז"ל: הוא עצמו השתדל תמיד לדבר מעט
ולעשות הרבה.

אורי ונונו.

הוא לא בין החיים

הדברים נכתבים בלילה סתוי של נדודי-שינה. מבלי ל
המחשבות שחולפות ומדלגות מנושא לנושא, מתמונה לתמונה עולה
הוא - יוסי פתאום מתוך מחשבות שלא רוסנו.
מדוע דוקא הוא מבין הרבים? אולי מפני שהיה המוחשי מכולם -
הידוע מכולם - חקוק בזכרון?

אולי!

כשחזרתי מן הכנס לזכרו לא יכולתי להשתחרר מן ההרגשה שבעצם
לא הכרתי אותו באמת: לא באופיו, לא במחשבותיו, לא בשאיפותיו
וחלומותיו. זה הציק והטריד: לא להכיר את המתים, את המתים
האלה!?! ובמחשבה שניה - הרי גם את החיים אינני מכירה מספיק
וגם בקרובים שבהם עוד רב הנסתר על הגלוי! והוא בין החיים
היה.

מה כן הכרתי בו? מה מחזיק בי כשאני נזכרת בו?
בעיקר חיצוניותו, הצד הפיזי - שיער משוך בקפדנות ששערה לא
תצא משורה. גוף מוצק, איתן פסלי, משהו קלאסי - איזו דמות
איטלקית - רומנטית. עיניים כחולות רכות ופנים יפות שהאדימו
- הסמיקו - הסגירו, כמו ברומטר.

אני רואה פנים שהאדימו, האדימו כדם.

אינני זוכר את כולם
ולא תמיד אני חושב עליהם
ולפעמים אני שוכח אותם לזמן רב או לזמן-מה,
אך כאשר אני שב אליהם
אני מוצא אותם במקומם.

חיים גורי ("הספר המשוגע")

רחל בנאקוט.

זכרונות מבן-שמן

דמותו של יוסי עולה עם חוליות והזכרונות הנעימים ביותר
מבן-שמן, עת ישבנו כמה חברה, בנים ובנות, על הדשא שבקבוצה
והעברנו ערבים בשירה, כשיוסי פורט על גיטרה ושר בין השאר שירי
"סולו".

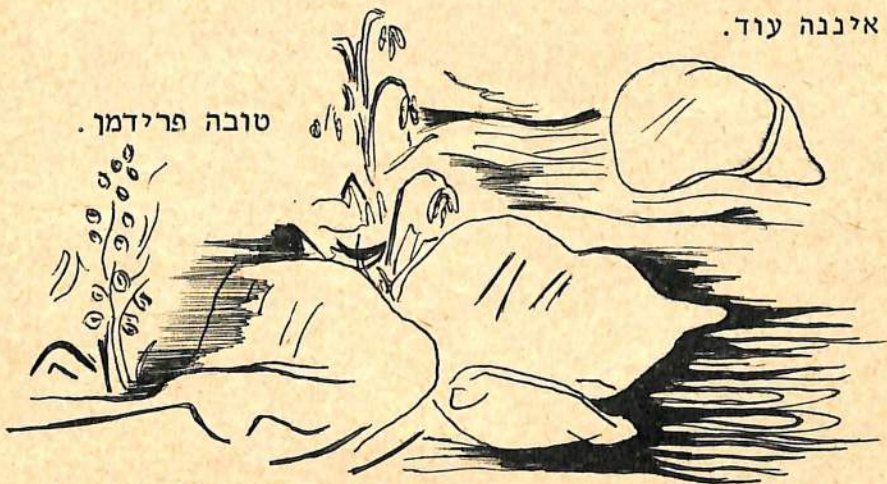
הרבינו לשיר ולפזם מנגינות ספרדיות שלימד אותנו ואשר
השרו בנו אוירה רוגעת.

בעבודות ברפת אהבו החברה לעבוד איתו, כי עבד בחריצות.
מעולם לא חס על זמנו ופעם אפילו קם לעבוד קודח מחום, כששמע
שחסרים עובדים רבים. לקראת מסיבות שנערכו בכפר, תמיד היה
יוסי בין המתנדבים לכל דבר. בלימודים בלט לטובה בעיקר בספרות
ובהבעה בכתב וזאת בזכות נפשו העשירה והרגשנית. חביב היה,
חברותי ומקובל על כולם.

כשסיימנו את בן-שמן וכל אחד פנה לדרכו, הוא לצבא
ולאחר מכן לאוניברסיטה ואני לסמינר ולצבא, נפגשנו רק לרגל
שמחות עקב המרחק הרב שהפריד בינינו. נדברנו בפעם האחרונה
כשנפגשנו, להפגש יותר מבעבר. אך הוא הלך לבלי לשוב עוד
והותיר רק תמונות למזכרת.

עדיין קשה מאוד "לעכל" שהדמות המחליכת מתוך התמונות

איננה עוד.

טובה פרידמן.

אחי ז"ל

הוא לא היה חבר - הוא היה אח, וללא כל ספק הטוב ביותר,
אח שרבים רצו בשכמותו.

יוסי היה מבין הראשונים שהכרתי בכפר הנוער בן-שמן.
ומי אם לא יוסי ייעץ, הדריך ועזר בצעדי הראשונים מחוץ לבית.
כשהוריו באו לבקר הוא תמיד קרא לי על-מנת שנוכל להנות
ביחד מהפיצות הנפלאות מעשה ידיה של אמא.

יוסי היה הטוב ביותר. אומנם התוכחנו והיו חילוקי
דעות, אבל אלו נסבו על "מי יעמוד בשער" ו-מי "יהיה חלוץ
מרכזי במשחק הכדור רגל נגד הכתה השניה בשבת".

שנה אחת היינו ביחד וכשעברתי לבית ספר אחר לא ניתקו
הקשרים, הם התהדקו, את החופשות היינו מחלקים שווה בשווה:
שני אצלי, שבת אצלו או להיפך.

בתקופת הצבא יוסי בדרום ואני בצפון, אבל הקשרים
לא נותקו, התראינו אומנם לעיתים רחוקות ולזמן קצר, אבל
מיצינו כל רגע, יוסי התפאר במדיו המצוחצחים ובדרגת הסמל,
ואכן היה במה להתפאר, יוסי היה מפקד לדוגמא ופיקודיו
העריצוהו.

והמלחמה האחרונה קשה ואכזרית מכל קודמותיה ובעקבותיה
יוסי איננו.

יוסי, גופך אינו עמנו עוד אבל דמותך, חיוךך וצחוקך
המלבב ישאר לעד בליבנו ולנוכח עינינו, מי יתן וקורבנך לא
יהיה לשוא.

ולאבא, אמא ומאיר חזקו ואמצו.

יפה ואלכס פולברמבר

יוסטון-טקסס
ארה"ב.

על יוסי זכרונו לברכה

ב-8 לאוקטובר, נפל חילל על משמרתו, נלקחו מאתנו נפשו ודמותו של חבר, ידיד ורע נאמן, נלקח מאתנו חבר אהוב, אשר לעולם ועד לא יעלם מזכרונינו.

יוסי זכרונו לברכה.

מי שהיה במחיצתו, תקופה מסוימת, יכול להבין, מדוע כה קשה עבורנו היתה נפילתו ללא עת של חברינו יוסי.

מדוע אי אפשר לשכוח אותו, מדוע אנו מתרפקים על הרעיון שהוא עוד עמנו, כאילו כלל לא נעלם, לא נפל.

עברנו תקופה די ארוכה, למדנו יחד, חיינו יחד, מיטה ליד מיטה, אותן בעיות, אותו אורח חיים נחמד ומיוחד שבכל פנימיה (בן-שמן).

היה אדם טוב לב, בעל לב זהב: תמיד ידענו כאשר נבקש משהו מיוסי, נקבל זאת בתוספת חיוך.

לאחר שכל אחד מאתנו הלך בדרכו הוא, לא השתנתה ידידותנו. תאמנו חופשות על מנת שאחד יוכל לראות ולהיות עם השני. ואז היינו יוצאים ומבלים יחדיו בכל מקום, בכדורגל, בסרטים, ומשוחחים על כל מיני נושאים.

קשה להאמין שאיבנו כבר איתנו.

את יוסי תמיד אזכור, יוסי הטוב והחבר שהיה לי.

לעולם לא ימוש זכרו מנגד עיני ומחשבתי.

כי דמותו של יוסי איננה, אך נפשו עדיין נעה - מרחפת

בין רבים מחבריו.

אריה רובינשטיין.

לא ניחנתי בכשרון לכתובה, אך בכל זאת הרגשתי חובה
 לכתוב משהו, ומצאתי שיר שנראה לי מתאים לתקופה ולחוברת
 הזכרון.

שקי יוכבד.

מי יתן... מי יתן...

שלא עוד נעצור נשימה בכל עת צמודים למקלט

ונשאל: השלום לבחורים?

או... שמא...

נשמע בשחורים שמותיהם

ונדליק נר נשמה...

כי מכל נבקש, כי מכל נתפלל

שלא עוד נראה יום-יום את הצל

בעיני אמהות -

מערב עד בוקר, מבוקר עד ערב...

לו רק זאת, לו רק זאת.

(מתוך שירו של בנימין עומר).

דרכו של יוסי ז"ל בקבוצה ב' נוער

חבר יקר ורע נאמן היה יוסי ז"ל. עימו עברתי כברת דרך ארוכה בכפר הנוער בן-שמן. אני הגעתי לקבוצה ב' עוד מחברת הילדים ואילו יוסי הגיע לקבוצה בדרך של עולה חדש. אך העולה החדש, שהשפה העברית היתה לו זרה בימיו הראשונים בארץ הוכיח כי לא השפה העברית תהיה לו למחיצה, וכי אין הוא זר בארץ, להיפך תמיד הרגשנו שהיה אחד מאיתנו. כי את יוסי הבינו היטב החברה, כי ברוח חברתית היה פונה אלינו.

עם כשרונות ורוח יצירה הגיע יוסי לקבוצה. ראשית, ידע לפרוט על גיטרה ולשיר היטב. במהרה למד שירים עבריים והחל לפזם אותם בלווי הגיטרה המפורסמת שלו, ובכך כינוהו "כוכב הערב" בלילות שבת העליזים של בן-שמן. ולא די בכישרון זה; היה בו גם כשרון של ארגון, ואכן במהרה ארגן יוסי תזמורת עם חברו הטוב אשר אילביצקי (אליאב), אשר היטיב לנגן בקלרינט. וכך שניהם יחדיו שמשו לנו כתזמורת מצוינת וכמארגנים מצויינים של הערכים העליזים. יש לציין גם כי לזוג הנגנים הללו לא היו מתחרים בבן-שמן ומאזינים רבים היו מזדנבים מקבוצות האחרות כדי לשמוע מנעימותיו של יוסי.

יוסי ז"ל ידע להשתלב יפה בחיי החברה, בחגים ידע לארגן את המסיבות העליזות היטב. כי יוסי הפליא גם לצייר ולקשט ולשוות אוירה מתאימה לחג.

לא אשכח גם את הרוח הספורטיבית שהייתה בו. בימי ששי אחרי הצהריים, תמיד ידע לנצל שעת כושר זו למשחק כדורגל, כי יוסי היה שוער מצוי, ואף שימש במשחקיו כרץ, בלם ומבקיע שערים. בזכותו מעטים מאוד המשחקים בהם קבוצתו היתה מפסידה.

לבית הספר ייחס יוסי חשיבות מרובה. במהרה למד את השפה העברית ולא היה מניח את המורים בשלווה עד שהללו היו מבארים לו את המלות החדשות. לא די בזה שהשפה היתה חדשה עבורו אלא שיוסי ב"כתב הפלאים שלו" הפליא לא רק את התלמידים, כי גם מוריו התפלאו מכתב ידו.

יש לציין כי יוסי לא איחר אף פעם לבית הספר כי הפליא גם בדיקנותו. כך גם לגבי עבודתו בענף המספוא אשר דרש כוח וסבלנות.

יוסי חיש מהר השתלב בעבודה וידע להוכיח את עצמו מעל ומעבר למה שיכלנו לצפות מבחור חדש. הוכיח את עצמו בעוז כוחו, כוח עבודה, סבלנות ונאמנות לעבודה, וכך גם בענף השני, שבו עבד, ברפת, עשה יוסי את דרכו כחניך מצטיין במשמרתו. האחראי על ענף הרפת במהרה גילה את כשרונותיו של יוסי בענף. ולא עברו ימים רבים ויוסי היה אחראי על המשמרת שלו.

דרכו של יוסי ז"ל בקבוצה ג' נוער

יוסי ז"ל ואני הגענו לקבוצה ג' נוער, אל המחזור "הפדגוגי" הראשון בבן-שמן, כי לאחר שהותנו בקבוצה ב' חלק מאתנו עברו לפנימית "כנות" ואילו יוסי ואני החלטנו להשאר בבן-שמן, עקב האהבה למקום והן עקב פתיחת המסלול הפדגוגי.

גם כאן היה מוציא את כלי הנגינה שלו והיה פותח בשירה ספרדית נילהבת כגון: "קולפה דה לה בוסנובה". השיר אף פעם לא נמאס עלינו, כי יוסי ידע לשיר יפה ולנגן במרץ רב. לפעמים היה מנגן סתם כך למען הניגון והיה מבקש מאתנו להשתלב עם המנגינה. יוסי היה עושה את זה ממש באומנות. לפעמים היינו מארגנים איזה קומזיץ בערב והיינו שרים איתו את השלגרים הישראליים, שירי פלמ"ח ובכלל שירים של הימים ההם. לפעמים היה יושב לו בשיא השקט בפנינת החדר ובלי שנשמע קולו. הוא צייר, כאשר כל ציודו היה: לוח דיקט, עפרונות צבעוניים ודפים רבים. אכן בשעות אלה נוצרו ציורים ודיוקנות נפלאים של דמויות, אישים, נופים מהיבלי עין ותרשימים. לא אגזים, אם אומר כי יוסי ז"ל התגלה בכשרונוחיו הרבים גם בקבוצה ג', ביצירתו הרבה בכשרון הארגון של מסיבות חגיגיות, בשטח הספורט, בעבודה ובלימודים.

לסיכום, אור רב זרע עלינו יוסי בס ז"ל.

תהיה מנוחתו שלום.

דוד גרבש.

להורי יוסי בס ז"ל,

אין דבר קשה יותר מאשר לכתוב מכתב להורים שכולים.

מה אפשר לומר ומה אפשר לכתוב להורים אשר בנם האהוב נהרג. הכל נראה ונשמע פְּנֵלִי לאור המציאות המרה! הורים אבדו את בנם! אין דבר כואב יותר ועצוב יותר ואין בפי מילים בכדי לנחם אתכם!

יוסי היה במשך 5 שנים חניך בקבוצתי וכל חמש השנים היה יוסי הדמות המרכזית בקבוצתנו.

יוסי היה מאוד אהוד על מחנכיו וחביב על חבריו. הערכנו ביוסי את כנותו הרכה, את רצונו ונכונותו תמיד לעזור ולעשות את כל מה שביכולתו - ויכולתו היתה רבה, בכדי שהקבוצה תצליח.

יוסי לא חסך מזמנו החופשי ולא מכוחותיו, כאשר צריך היה לבצע איזו שהיא פעולה או איזה שהוא מפעל קבוצתי.

יוסי היה ברוך כשרונות רבים, בין היתר ידע יפה לצייר, ידע גרפיקה ועל ידי כך הצליח תמיד לקשט בכשרון ובטעם טוב את המועדון למסיבות ולחגים. יוסי היה גם רקדן מעולה והיה זה מובן מאליו; כאשר תהיה מסיבה, יוסי יהיה במרכז. יוסי היה אדם שאפשר היה לסמוך עליו ואף פעם לא אכזב.

המכה הקשה אשר נגרמה, כל כך טריה; עדיין קשה מאוד לחשוב ולזכור את כל הנתונים היפים והטובים אשר היה בן אדם צעיר זה.

אהבנו והערכנו מאוד את יוסי, האמננו ביכולתו, בכנותו וראינו אותו אדם אשר עתידו הטוב והישר לפניו.

אבדה גדולה היא לכם ולכולנו!

דינה צימרמן.

לפני כחודשיים נתבקשתי לכתוב על יוסי בס, לא יכולתי

לעשות זאת אז. היה לי קשה ביותר לחשוף עצמי בפני אותם זכרונות וחוויות, שהיו לי עם יוסי ועם עוד מחברי - מחנכי שנפלו במלחמה. היום אני מעז מעט יותר להעלות משהו זעיר מן אותם זכרונות שהיו לי עם יוסי. לא לימדתי את יוסי ואף לא היה לי עמו כל קשר פורמלי בארבע השנים האחרונות בהיותו בבן-שמן, ובכל זאת היה בינינו רגש של קרבה, הערכה וידידות שמצאו את ביטויין במבט, בחיוך ואף בהתקלות במשחק הכדורגל בימי שישי אחרי הצהריים. אני זוכר את יוסי בימי שישי אלו כל כך ער, מלא מרץ ויחד עם זאת רציני ואחראי. כמעט בכל יום שישי כאשר שחקנו או במפגשים אחרים, היינו מוצאים רגע זמן להחליף כמה מלים אישיות. והיה לנו נושא, נושא מיוחד שלוה אותנו במשך השנים האחרונות. היה זה שנה אחרי שיוסי בא לבן-שמן. הוא היה עולה חדש, לא ידע עברית, לא הכיר את המנהגים, זר וירוק בסביבה חדשה לו, ורק במשך שנה לימדתי את יוסי עברית. הוא עבר לכתה ט' למרות שעדיין לא שלט בשפה. ובמשך שנה שלמה גם בכתה ט' נאבק על השליטה בשפה. בתנ"ך ובספרות היה לו אובייקט להאבק עליהם ולהבינם. בסוף כתה ט' כאשר ערכנו הוא ואני חשבון נפש למודי וחפשנו דרכים כיצד להעלות את יוסי על דרך בטוחה, אשר בה יוכל לרכוש לו השכלה מושלמת ותעודת-בגרות, הגענו למסקנה שרצוי שיוסי יחזור על כתה ט' וכך תהיה לו שנה נוספת בה יוכל להשתלט על השפה לרזיה השונים; להבין ולהנות מלמוד המקצועות העבריים. אחרי שיחה לא ארוכה, ואחרי שיוסי שאל הרבה שאלות, שאלות לאינפורמציה, בקש לשקול ולהרהר בהצעה. אחרי כשבוע בא אלי ואמר: חשבת, שקלתי, אני מקבל את ההצעה.

הגישה של יוסי הרשימה אותי ביותר. היתה לי הרגשה, שעומד לפני נער רציני, המוכשר לשקול ולהחליט באופן אובייקטיבי, בהתאם לנסיבות ולנתונים העובדתיים. הוא לא נתן לגורמים אחרים להשפיע על החלטתו. לא חשש מדעת הציבור, ולא הרגיש

עצמו נחות או מקופח, שעליו לחזור וללמוד בכתה ט' שנה נוספת.
הבין שעליו בראש ובראשונה להשיג את מטרתו והיא להיות תלמיד
מן המניין בן-שמן, לשלוט בשפה העברית ולקלוט את התרבות העברית
והישראלית.

בשנות עבודתי כמורה ואחר-כך כפסיכולוג, ראיתי גם
ראיתי רבים שלא עמדו במצב כזה ואף ויתרו לגמרי על הלימודים
הסדירים. יוסי נכנס לכתה ט' כתלמיד בעל ערך-עצמי כאשר מטרתו
להשתלב בכתה בלמודים ובחברה.

יהיו בודאי שיתמהו עלי, שבחרתי לספר על אירוע שאינו
מעשה מיוחד של יוסי כלפי הזולת, אלא דוקא, באירוע שיש בו
אסוציאציה לא נוחה של "השארות בכתה". לתמהים אומר אני - היו
לי חוויות רבות עם תלמידים וזכרונות רבים על תלמידים, וזה
הזכרון חזק הוא אולי מכולם. בהתנהגותו, במקרה זה, הציג יוסי
תכונות נפש יקרות מפז. לי הוא נתן תחושה נפלאה של אמון והערכה.
לא היה בו שום חשד ושום תחושה שמקפחים אותו. הוא עורר בי
בטחון בשקולי ובהחלטתי, יכלתי להיות משוחרר לחלוטין מלרחם
ולהתחשב בו, כביכול, כעולה חדש. אני הייתי בטוח שאם יקבל
ההצעה, יוכל לעמוד בה ואם יכשל לא יטיל את האחריות על אחרים -
הוא ידע לקבל על עצמו אחריות לכל מה שהוא עושה ולא עושה. אף
פעם לא שמעתי אותו מטיל אשמה במישהו אחר על כשלונו. הוא ידע
ליצור קשרים עמוקים ומשמעותיים עם אנשים, עם מבוגרים ועם בני
גיל.

עקבתי אחרי קליטתו ואחרי התפתחותו. שוחחנו מדי פעם
שמעון וגם אני על יוסי. ראיתי איך לאט לאט שמעון מתחיל לחוש
באישיותו של יוסי, מגלה אותה טפין ומתפעל ממנה. אני ידעתי
שהוא יעמוד במשימה שנטל על עצמו ללמוד עם ילדים ישראלים בשפה
העברית למודים כלליים ובמיוחד עברית. וסמכתי עליו ללא היסוס.
הוא ידע לגשת לבעיה בצורה פשוטה ונבונה, לפזר את הערפל המפריע
לראיה בהירה ולשקול בצורה עניינית ובוגרת, ואחרי שהחליט כאילו
היתה זו ההצעה שלו וממנו באה, כך התיחס אליה וכך היה אחראי
עליה.

לי נראה, שענין זה הוא שקשר אותנו וגרם לי תחושת קרבה ואהדה עמוקה ליוסי. אני מרשה לעצמי להניח שגם אצל יוסי החויה הזאת היתה לגורם של קרבה והרגשת האיכפתיות ההדדית.

וכך חוזר אני לאותן פגישות רגעיות; אותם מבטים חטופים של השתתפות והבנה ביני וביך יוסי על מגרש הכדורגל בירכתי הכפר. בכל פגישה כזאת כאילו אמרתי לו: יוסי ראה, אתה לא נכשלת במשימה, ואני לא נכשלתי בהערכתך אותך. כאילו אמרתי לו, איכפת לי ממך, אני עוקב אחריך לא מתוך חשש ולא מתוך חוסר אמון בכוחותיך, ההיפך, מתוך הנאה ותחושת ספוק. והוא היה צנוע ואמר רק דבר אחד "בסדר" או "כמעט בסדר".

אברהם טל.

אם אדם תלוי בדברים מסויימים או באנשים מיוחדים בשבילו, הרי אין לו טעם ואין לו אתגר בחיים. הדבר הקשה הוא לא להצליח להיות תלוי, אלא לדעת לבחור דברים מיוחדים במינם ובלתי רגילים שדוקא בהם כדאי ויפה להיות תלויים. בעיקר: שהם ראויים לכך שאנו נהיה תלויים בהם!.

הידיעה שהגיעה אלי לארץ גושן לא תאומן!

יוסי בס נפל! כרעם ביום בהיר. אין בפי מילים להביע את צערי
על שנלקח בחור וגבר צעיר וחסון בידי אויב בוגדני. את יוסי
אזכור בעבודה בשדה. בעיקר בחורף כשהגשם נתך ארצה, והיה צריך
להביא ירק לרפת, כולם היו הולכים והסתתר מתחת לעגלה, אך
יוסי עם החיוך הזוהר היה אומר: חברה, בואו נגמור! ואז היה
לוקח את החרמש ומתחיל לקצור. כל שנקצר בידו היה ברוחב כאלו
שני אנשים קצרו.

כוח ההתמדה בעבודה והשפעתו על שאר החניכים היתה תמיד
לעזר רב בארגון העבודה. אפשר היה לסמוך עליו ולהטיל עליו
אחריות.

עבודות מקצועיות שלא נתנו לכל אחד, היה מבצע במסירות
רבה, ובעזרה לחבריו היה ראשון. בעיקר הגן על חלטים וצעירים.
הנימוס שלו לאנשים ובעיקר לאנשים מבוגרים היה מופת לכולם,
וכן תבונתו.

יוסי הוא אבדה, שאין לה ניחומים להורים ולכולנו.
זכרו יהיה לעד עמנו.

מרדכי בן דיין

מרכז ענף המספוא בן-שמן.

מימי היותי מנהל ביה"ס בן-שמן ומורה לביוולוגיה
של יוסי, הנני זוכר אותו היטב: איך הגיע למוסד דרך
עלית הנוער - כנער צעיר, ואיך שהתפתח יפה, התקדם בלימודיו
ועזב את בן-שמן כמבוגר צעיר, מלא ערכים ותוכניות לעתיד.
לא הספיק רבות בחייו - רק זו: בגבורה להגן עלינו
ועל המולדת.

ברוך הוד.

קווים לדמותו של יוסי

זכורים לנו עדיין צעדי הראשונים של יוסי בכפרנו.
ילד חייכן, נחמד, יפה תואר, בישן, עיניים נוצצות ופקחיות.
הגיע אלינו כעולה חדש מבלי לדעת את השפה ומבלי להכיר
את הווי הארץ בכלל ואת החיים בכפרנו בפרט. קשה היתה הפרידה
מההורים, כי אהבם וקשור היה אליהם מאוד. ולמרות זאת הסתגלותו
והתערותו בחברה ובאורח החיים החדשים היתה מהירה משל חבריו.
החינוך בכפרנו מושתת על שלושה יסודות מרכזיים: תורה,
עבודה ודרך ארץ. בכל התחומים של חיינו בלט יוסי בשל אישיותו
ותכונותיו.

כתלמיד, בהיותו עולה חדש, התחיל את לימודיו בכיתה
מכינה לתיכון שמטרתה לקדם את העולים, בידיעת השפה העברית.
עד מהרה התקדם בידיעותיו בשפה, דבר שאיפשר לו לעבור לכיתה ט'
רגילה בביה"ס התיכון הכפרי שלנו.

יוסי לא חסך זמן וכח והיה דוגמא לשקידה, חריצנות
ודייקנות. בנוסף למאמצים הרגילים של תלמיד בתיכון, היה עליו
להכפיל את מאמציו כדי שיוכל להשתלב בכיתה שברובה מורכבת היתה
מילידי הארץ. ואכן יוסי השיג את המטרה שהציב לו. היה תלמיד
טוב מאוד וסיים בהצלחה את לימודיו בבית ספרנו.

בתחום העבודה הכרנו את יוסי כנער מסור, בעל יזמה
עצמית, מופת לחבריו, מצטיין באחריותו. למרות היותו כה רחוק
להווי כפרי וחקלאי נקשר עד מהרה לבעלי החיים ברפת בהם טפל
באהבה ובמסירות רבים מאוד, והיה בין הרפתנים הטובים ביותר.
עד היום זכור לנו יוסי כשהוא צועד בצעדים בטוחים בתוך חבורת
הרפתנים כשכל דמותו אומרת בריאות ובטחון.

ענף התמחותו השני היה הפלחה ומספוא. מספר עליו
מחנכו משה פוטש: "על יוסי אפשר היה לסמוך, כשנתתי בידו
טרקטור או כלי חקלאי, ידעתי שינהג בו באחריות ובזהירות והכלי

יוחזר אלי בשלמות. יום אחד בשעות אה"צ המאוחרות לאחר תום
יום העבודה בדרכנו הביתה נסענו ליד שדה חרוש, לפתע ביקש ממני
יוסי לעצור, מלאחי את בקשתו למרות שלא הבנתי את כוונתו. יוסי
ירד מהטרקטור, רץ לשדה והוציא אבן גדולה. הדבר הרשים אותי
מאוד".

אנו זוכרים את יוסי אוהב חיים, אוהב בריות, קושר
קשרים אמיצים עם בני גילו ועם מחנכיו, פעיל בחברה ובוועדותיה
השונות. ספורטאי מצטיין, מרכז ומלקט סביבו ברוח טובה חוגים
רבים בקבוצתו ובחברת הנוער כולה. מתנדב לתפקידים שונים ורבים
וממלא אותם על הצד הטוב ביותר. נוסף לכל התכונות היפות האלה
אשר עליהם רמזנו בלבד היתה ביוסי מן הנשמה היתרה. זוכרים
אנו אותו בערבי הקיץ על הדשא יושב בתוך חבורת נערים שר ומלווה
עצמו בנגינת גיטרה. או מנגן בתזמורת האורף בזמן קבלת השבת
בחדר האוכל, יוסי אהב מאוד לרקוד רקודי עם ובשמחה השתתף בלהקת
הרקודים שהיתה פעילה מאוד, ולא היה כמעט חג בו לא הופיע עם
חבריו ברקודים.

אהבנו את יוסי ונזכור אותו תמיד...

בשם הצוות החינוכי:
אריה וולובסקי.

חוברת זו מוקדשת לזכרו של יוסי בס, שנפל במלחמת
יום הכיפורים. אני כותב מלים אלה וכל כך קשה לי - כל כך
קשה לכולנו להבין, עוד הוא עומד לפנינו - גדול וחסון ובהיר
וטוב לב, וחיוך בעיניו, וחיוך ביישני כל שהוא על שפתיו,
ומה שהוא זך ונקי ושלם מסביבו, כל כך אנושי, כל כך חי,
כל כך חם.

אהבנו אותו - איך אפשר שלא לאהב אותו? - כולנו,
חבריו, שטוב היה להם במחיצתו, ואנחנו מחנכים; מה שהוא של
הארץ פנים ורוח טובה אפפנו בפגשנו אותו.

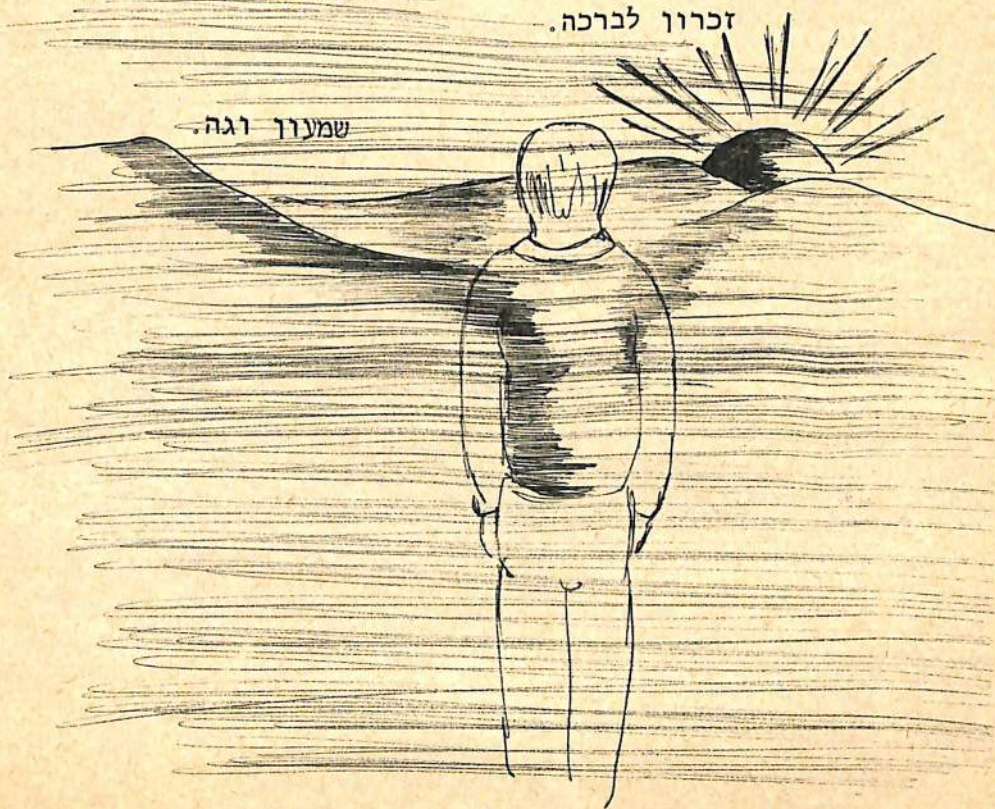
והנה איננו עוד - הוא ונפתלי ודוד ויהושע וכל כך
רבים אחרים, כל אחד יחיד ליקיריו, יחיד לנו, יחיד לעולם.

מלים אין לנחם ולהתנחם. נשארות הדומיה והרכנת
הראש ויראת הכבוד ותפלה עמוקה; לא לשכוח - ולאהוב, להמשיך
ולאהוב...

אריה סימון
מנהל כפר הנוער בן-שמן.

המות הפריד. נותר זכרון.
כי זכרון הוא אחי הריחוק,
ואין תחליף לקרבה של פנים אל פנים.
כי המפגש הוא רב פנים.
והזכרון - חתימה קפואת-צורה.
ולי - יוסי הנער העולה, כובש לשון עמו,
בוגר בשיחתו, מגלה שמחת נעורים, ביישן, מתחבט,
גאה בהשגים, ידיד נאמן, רגיש, חולק כבוד למכובדיו.
רוב-פנים ורוב-חיות.
כך בשיחה חטופה בקמפוס בגבעת רם.
כך בביתי - ראש השנה תשל"ד.
שלא כולנו נחתמנו בו לחיים.
כי היום נותר הזכרון.
זכרון לברכה.

J O S I B A S S

I vividly remember a good student who came from Argentina, lived in Ramla, and played the guitar. But these small pieces of information do not tell us about the inner qualities of a person.

Josi was friendly and good-natured. He always had a smile on his lips and a good word for everyone. He was quite good in English and received the highest mark in his class on the English Bagrut.

Generous, kind, thoughtful, and always ready to assist everyone and anyone, he gave his life so that all of us might live in freedom. We can best honor his memory by imitating the qualities of which he was such a fine example.

Arthur Ginsburg

צהל

ימי השרות הצבאי - ימי מלחמת ההתשה.
במכתבו אל קרוביו מדבר יוסי על "חוק החילים".
העדויות - מועטות. לימים אלה דומיה תהילה.
דברי המ"פ מבהירים מדוע אין מצויים כאן דבריהם
של עמיתיו לנשק.

*

את יוסי הכרתי רק במילואים כאשר הגעתי לפלוגה לשמש
בה בתור המפקד.

יוסי לא היה בחור שהתבלט בין החברה. הוא היה בחור
שעשה את המוטל עליו ללא בעיות במסירות ובדרך הטובה ביותר על
מנת שלא יהיה צורך להעיר לו זלזול או לעשות זאת שנית, הדבר
התבטא גם בעבודתו בטנקים וגם בתור איש מקצוע בטנק.

הוא היה בחור חברותי מאוד ורכש לעצמו חברים רבים
כבר בתקופות המילואים הראשונות והקצרות יחסית.

הוא היה בחור ממושמע וגם כאשר ביקשתי ממנו לעבור
ולהלחם בטנק שלא היה שלו ולא היה שייך לפלוגתי, הוא הבין שכך
צריך לעשות וזה מה שנחויץ וחיוני באותו רגע, וללא מילה אחת
עלה לטנק ויצא לדרכו האחרונה.

הוא נהרג בכלי אשר היה קשור אליו ואשר חי עמו תקופה
כה קצרה בחייו הקצרים.

יהיה זכרו ברוך.

אהרון נרקיס
מפקד הפלוגה.

צבא הגנה לישראל
ד.צ. 3139

10 פברואר 1974

הורים יקרים!

בנכם החייל סמ"ר בס יוסף נפל בעת מלוי תפקידו, ביום
8.10.73 י"ב תשרי תשל"ד, באזור הקרבות מדרום מזרח לאיסמעיליה
ומצפון מזרח לאגם המר הגדול.

בימים אלה אנו מתארגנים לתזוזה. בקרוב נחזיר את הציוד
למחסנים, נפשוט את המדים ונחזור לביתנו. יוסף היקר זכרונו
לברכה, לא חוזר איתנו ולא משתחרר. במלחמה קשה זאת נתן את היקר
מכל, את חייו, להגנת כולנו.

עד עכשיו דחקנו בכוח את הכאב אל פינות חבויות בלב
והמשכנו בעיסוקנו הצבאיים, בשמירת הקווים ובכוננות מתמדת.
ואילו עתה כאשר השחרור נראה באופק פורץ הכאב מחדש. המחשבה
כי יוסף איננו איתנו, כי שוב לא נלחץ את ידו לפרידה, כי שוב
לא נוכל לאמר לו להתראות במילואים הבאים, המחשבה הזאת קשה,
קשה מנשוא.

דעו, הורים יקרים, כי כאבכם כאבינו ותמיד ישאר זכרו
של יוסף ז"ל חקוק בלבנו. מי יתן ויהיו מעשינו בעתיד ראויים
לזכרו.

בשם היחידה

אמנון מרטון - סא"ל

מפקד היחידה.

כשכל אחד מאיתנו שומע את הסטטיסטיקה של מלחמת
וייטנאם וסיפורים שונים על המתרחש בשדה הקרב -
אין לו צורך להיות נוכח במקום ההתרחשויות או
להיות צופה באחד הקרבות כדי להעלות על הדעת
את הזוועות שמלחמה זו משאירה אחריה.

יוסי בתקופת שרותו
בצה"ל

לזכרו של בס יוסף

את יוסף הכרתי בתקופת שרותי הצבאי, אני זוכר שההכרות עם יוסי באה לא במקרה. באותו יום (השנה היתה 1969) עמדנו במסדר לקראת תקופה חדשה: הליכה לקורס מפקדי טנקים. כאשר התוודענו ידעתי רק שהוא בן עירי ברמלה.

יוסי לא סיפר לי על זה. אני דיברתי ויוסי היה מהנהן בראשו לכאן ולכאן כמסכים איתי בדברי, אבל על עצמו לא סיפר דבר. תמיד היה כזה. הצניעות שבו לא יכלה שלא לגרום לכל אחד להעריך תכונה זו שהסתירה בתוכה כנות ללא רבב.

אני במיוחד יכולתי לעמוד מול יוסי, להסתכל בעיניו, והוא בחיוך שובה לב מכניעם כלפי מטה כאילו להגיד "זה בסדר". יוסי היה כזה שעזר לכל מי שפנה אליו ומתוך רצון כזה, עד שהיה נדמה לך כאילו זו עבודתו ואתה הוא שעוזר. על יוסי אפשר לשבת ולספר. אך כל המילים שיאמרו עליו לא יצרו את הדמות שכה אהבו והעריכו חבריו כולם.

אני מרגיש כי יוסי שהלך יחסר לכל אלה שהכירו אותו.

ארז אורי.

ניסיתי, כביכול, לעמוד במקומו של חילל אמריקאי בווייטנאם ולנעול אל נעליו.

צבא הגנה לישראל

יח' ד"צ 3111

8 מרץ 1974

לכבוד
משפחת בס

הרשו לי פעם נוספת להביע בשם צה"ל ובשמי את השתתפותנו
בצערכם.

מאז מלחמת יום-הכיפורים ועד עתה, היתה יחידתנו בתעסוקה
מבצעית רצופה, בגדה המערבית של תעלת סואץ. כתוצאה מכך, פרט
למקרים בודדים לא התאפשרו ביקורי מפקדים אצל משפחות שכולות.
עם עזיבת הגדה המערבית של תעלת סואץ, ותוך כדי אימוני
היחידה, ארגנו סיור משפחות באזורי הקרבות לפני החזרת שטחים
אלה לידי המצרים.

בימים הקרובים, עם הקטנת עומס התעסוקה המוטל על היחידה,
נעשה את הכל כדי שהמפקדים יגיעו לכל משפחה.

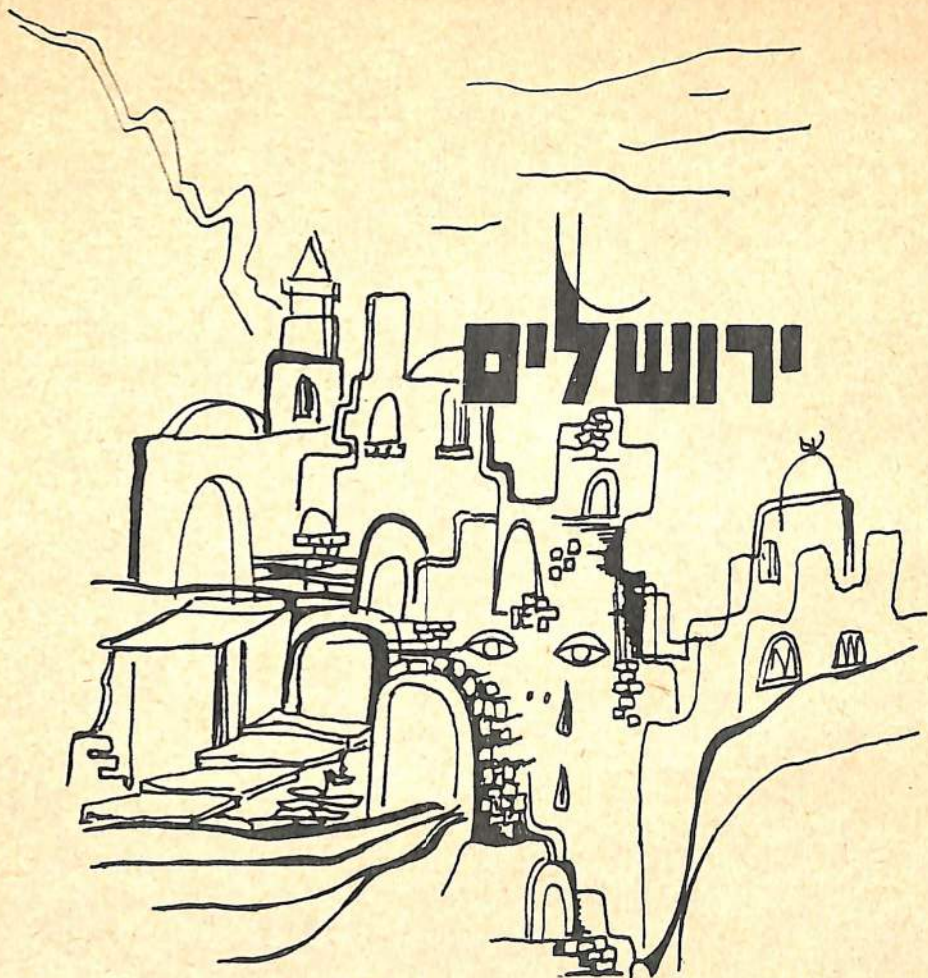
נבקשם להעלות בפניהם כל משאלה, טענה או כל דבר שלא
הובא עדיין לטיפולו של משרד הבטחון, או שהועלה ולא סודר, כדי
שנעשה מצידנו את כל האפשר לפתרון הבעיות. כמו כן יביאו המפקדים
תוכניות להנצחה שבכוונת יחידתנו להוציא לפועל.

בתקווה לשיתוף פעולה מצידכם.

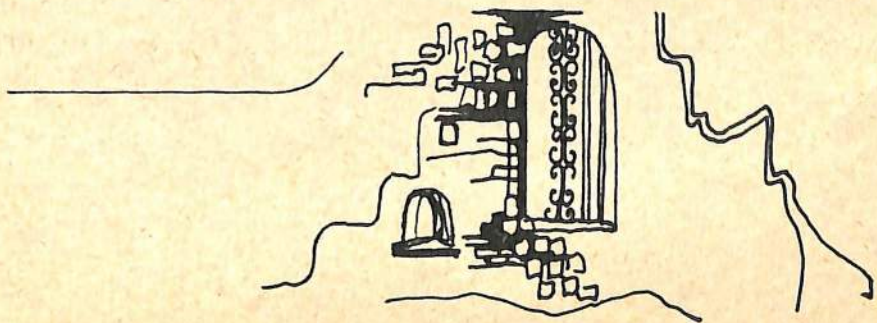
שלכם,

טוביה רביב, אלי"מ

מפקד העוצבה.

ירושלים, העיר שיוסי, כדבריו התאהב בה. שם החל טועם את טעם החיים - במלואם. לימודים לחוד - ועבודה לחוד. "לא בהכרח יתפרנס אדם מן המקצוע שהוא לומד באוניברסיטה". עדויות מורי האוניברסיטה, חברים ללימודים ולעבודה, משלימות את יריעת חייו של יוסי הנפרשת בחוברת זו ומהוות גם את שיאה.

מבין פגישותינו זכורה לי במיוחד זו שהיתה לנו כמעט
 בסוף הלימודים באוניברסיטה. סיפרת לי אז איך הגעת לארץ, על
 בחירת לימודיך, על הוריך, אחיך ועל חברתך.
 סיפרת על התלבטויותיך ועל כל הבעיות שעליך לפתור. קולך נשמע
 בוטח. חשבתי (לא אמרתי זאת) עד כמה נדבק מסגנון הארץ בסגנון
 הדיבור שלך.

היו לך תוכניות. רצית להקים בית, שאפת לכלכל אותך
 באופן עצמאי, רצית ללמוד למען ההנאה שבלימודים. נראה היה לך,
 שסוף סוף הגעת להחלטה ושאלת האם אתה מתאים לספרות.

באותם שבועות זרזת את קצב הלימודים וניגשת לכל הבחינות;
 לא רצית להשאיר שום דבר למועד ב'. עד כמה חסרות טעם נראות
 לנו החובות של אז, לדעת מה נעשה בספטמבר ובאוקטובר!.

אינני מכירה את הוריך, את אחיך ואת החברה שלך, אך נדמה
 שאני ממש חשה באסונם כשלפעמים, בשיעור, אני נוכחת בהעדרותך.
 אז ברור לי שתחושה זו מרוקנת מכל משמעות את המילים הנאמרות
 ביני לבין תלמידי. זה מספיק כדי לרוקן מתוכך הרבה דברים. גם
 עובדת היותי כותבת עכשיו, גם עקשנותי לשבת ולכתוב על אף הכל.
 לו יכולתי לנחם.

מיכל גיא.

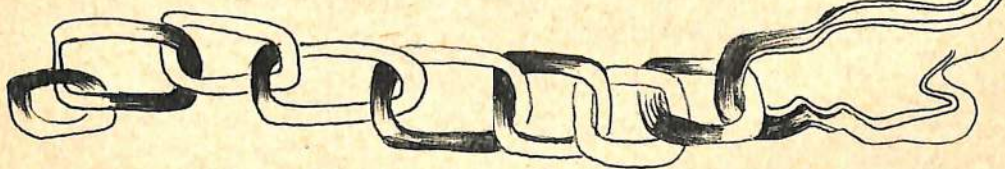
כל אחד מאתנו חושב שמה שהוא עבר בחיים הם דברים
 רגילים, שאיש אחר לא יכול לחוש. ודוקא כל אחד
 מאתנו עבר אותם הדברים, אולי בגוונים שונים, אך
 בן-אדם נשאר בן-אדם ואין אצל כל אחד התפתחות
 אחרת, אלא כולנו מרגישים וחשים אותם הדברים בסופו
 של דבר.

תרשו לי לכתוב מכתב על יוסי. מעין נסיון קטן להגיד בלי רשותו. טרימסטר ראשון עמד להסתיים. נהניתי מאוד לפגוש שוב בסטודנטים שלימדתי בשנה הקודמת. את יוסי לא ראיתי, תמהתי, אבל לא הרחקתי לכת. ודאי מגוייס חשבתי. כך חשבתי לי עד יום ראשון, י"א שבט תשל"ד. כשנכנסתי למזכירות החוג לספרות עברית נאמר לי במילים פשוטות מה קרה. על השולחן מונח היה תיק הפרטים האישיים שלו עם תמונה בשוליה. אבל לא הייתי זקוקה לתמונה כדי להיזכר.

המפגש הראשון שלי איתו היה כיועצת בשנה הראשונה ללימודיו בספרות עברית באוניברסיטה העברית (הוא שאל אם אין סתירה בין לימודי הספרות שעתיד ללמוד בשנה א' לבין הספרות העברית). לאחר מכן נפגשנו בתרגיל שהעברתי לתלמידי שנה ראשונה. והוא הרבה יותר ממה שאמרה התמונה, מקשיב, שואל, מתעניין, רגיש לפרטים הספרותיים.

מקובל לחשוב שבמסגרת האוניברסיטה הסטודנט בא לשמוע והמורה בא למסור חומר, וכשזה גומר למסור, זה גומר לקבל. אלא שאין הדברים כך. אולי משום שיחסים בין בני אדם אינם נגמרים בצריכה ובאספקה. על כל פנים, יוסי לא היה סטודנט שנתן לי הרגשה של "ספקית" של חומר.

משום כך, ובעיקר משום כל הדברים שלא מתכסים במילים כל כך כמהתי בסוף מחזור א' לשנה ב'. ציפיתי מאוד, עד היום. אבל אני רוצה בכל זאת להמשיך לתת. על כך תרשו לי להקדיש ליוסי שיר קטן שכתבתי.

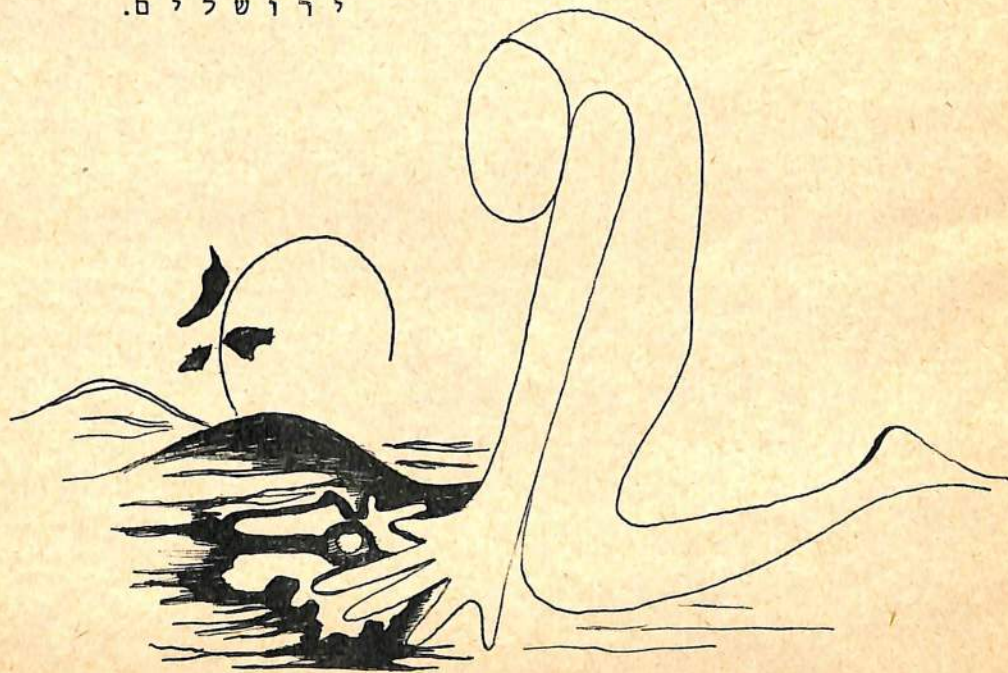

ללכת בלי ברירה למוזיאון של גדולים.
ללכת יום אחד ממשחקי ילדים
בלי להסתכל אחורנית.
לראות יום - לפני תערוכת ילדים.
וללכת יום - אחרי למוזיאון של הגדולים.

עכשיו.
לא לדבר הרבה.
אחרת אהיה כועסת מאוד.
בדרך מרגנית סגולה הוא מעד.
מי אמר שהוא רצה בזאת?

ליוסי - משרה הגר

מורה בחוג לספרות עברית
האוניברסיטה העברית
ירושלים.

האוניברסיטה העברית בירושלים

לזכרו של יוסי בס ז"ל

לפני ימים ספורים הגיעתני הידיעה המרה, כי יוסי ז"ל נפל בהגיננו על המולדת. נדהמתי, ובזכרוני עלתה דמותו כפי שהכרתיו באוניברסיטה, כסטודנט וכאדם ולא יכולתי להאמין כי לא נראהו עוד.

נזכרתי בו ובדרך ישיבתו בשעורים, מאזין ומקשיב ומבקש לקלוט ולהגיב. זכרתי את גישתו הרצינית; את אהבתו לספרות ואת אופיו הטוב. זכרתי גם את הקשיים אליהם נקלע, בשל מחלתו שנגרמה בשעת שרותו הצבאי בשנה שעברה. מחלה זו ניתקה אותו מרצף הלימודים והוא נאלץ להעדר ימים מרובים. כאשר שב לאוניברסיטה החל משקיע מאמצים רבים בנסיון להשלים את כל אשר החסיר.

בחיוך מבויש היה בא ומבקש מועדי בחינות מיוחדים, שכן נחושה היתה החלטתו שלא להפסיד את שנת הלימודים. המורים נענו לו והוא החל בהשלמת עבודות ובתכנון שנת הלימודים הבאה.

וכל זאת, בצניעותו האפינויית לו ובלא לדרוש הנחות והקלות בשל שירותו הצבאי. קוינו כי השלמת לימודיו תעלה בידו וכי יוסיף וישקוד על לימודיו אף בשנה זו. והנה נודעה הבשורה המרה כי עתה, בהתגיסותו למלחמת יום הכיפורים, נפל יוסי ז"ל ולא נוסיף עוד לראותו בין תלמידינו. וגדול הצער והכאב.

אין מלים בפי לנחם את הוריו האבלים. אולי לנוחמו מעט בדעתם את האהדה לה זכה בנם יוסי ז"ל מכל אלה שהכירוהו, גם מן הסטודנטים וגם מן המורים.

ארנה גולן

מורה בחוג לספרות עברית
באוניברסיטה העברית בירושלים.

האוניברסיטה העברית בירושלים

היכרותנו היתה קצרה. יוסף בא ללמוד ספרות עברית. על פי הרקע שלו הרי זו שאיפה מוזרה. מה לבחור צעיר, בן ארגנטינה, ולספרות העברית, שצמחה בארצות מזרח אירופה ובארץ - ישראל? מה התכלית בלימוד ספרות, וספרות עברית דווקא, לגבי בחור שלא נתכוון לעשות את הספרות קרדוס לחפור בו? והנה, למרות קשיי השפה, ניכרת היתה ביוסף שאיפה כנה להכיר וללמוד. להתגבר על החומר, ולדלות ממנו את ליחודו.

בשאלות ששאל ובהערות שהעיר מורגש היה שאלה אינן מצוות אנשים מלומדה, או דרך להתבלטות, אלא שאלות העולות מתוכו, והמביעות את מלוא אישיותו.

נפילתו במלחמה מהווה עדות מזעזעת עד כמה נכון היה להתערות בארץ. תחילה הגשים זאת מבחינה רוחנית - תרבותית, בתשוקת הדעת, ולבסוף הגשים זאת בגופו ובנפשו. נפילתו מסמלת את כוח החיוניות שבעמנו, בכל תפוצותיו. כל זמן שישנם בנים, הבאים ממרחקים, ללמוד וללחום, עוד לא אבדה תקוותנו.

אולי בכך יש שמץ עידוד למשפחות. ולוואי והבאים אחריו יוכלו, בזכות קורבנו, ללמוד ולדעת בלבד.

אהרון קומפס

מורה בחוג לספרות עברית
באוניברסיטה העברית בירושלים.

יוסי וחברתו אהובה נסים

סמוך ובטוח היה שהחיים ניתנים לראויים
להם, ומשום כך תבנים במלואם כל - כולו
לעצמו.

ל ד מ ו ת ו

למשפחה

טרם עיכלתי את גודל השואה שנחתה עלינו. איני רוצה להביך
שחבר אשר היה עמי במשך שנה, למד וחי לצידו - שוב איננו ביננו,
כי נקטף מתוך מעגל חיינו בהותירו חלל ויק. אני מודע לכך כי מלים
לא ישיבו את יוסי אלינו.

ברם, שמא בהצגת מומנטים מחייו ואזפור ספור מעשיו של
יוסי נמצא עידוד ונחמה.

דברים אלה הוקעים מלב דואב וכואב לא יוכלו להביע
תחושתי אני ורגשות ידידיו, אשר יוסי חי עימם בתקופת הלימודים
באוניברסיטה.

יודעני מה גדול כאבכם ויגונכם באובדן יקירכם, ומסופקני
אם יימצאו מלות נחמה, אשר יביעו נאמנה את הרגשתי וריגשות רעיו.
המפגש הראשון ביני לבין יוסי נשא אופי ענייני לחלוטין.
יוסי אמור היה להתגייס לשרות מילואים וימים מספר קודם לכן בא
עימי בדברים בהקשר לארגון חומר הלימודים השוטף שיחסר לו בגין
השרות.

למירע המזל פגע חולי ביוסי בעת שרות המילואים הפעיל.
לא פרחה מזכרוני עובדת ביקוריו התכופים אצל רופאים שונים שנתקשו
באבחון הנגע ובאיתורו. בסופו של דבר הסתבר כי המדובר "בשושנת-
יריחו", דלעובדה זו לגבי יוסי כחיל היתה משמעות בסיסית אחת -
הורדת הפרופיל הרפואי, דבר שיגרור בעקבות כך הנתקות ושחרור ממושך
למדי מהיחידה הקרבית בה שירת. האצתי ביוסי "לנצל" מחלתו, ולעמוד
על כך שפרופילו הרפואי לא יועלה מיוזמתו משום שע"י כך ישוב
ליחידתו הקרבית. שאפתי לסחוט הבטחה מפיו שלא יפעל בנדון זה

בתקופת הלימודים בכך שיקפיא הענין לשנים מספר. דומה כי דברי נפלו על אזנים-אטומות, יוסי לא אבה ולא נטה לקבל עצתי. לדידו זוהי עצת אחיתופל...

בראשית שנת הלימודים, משנותרתי ללא תעסוקה, הציע יוסי שאנסה, בתיווכו הישיר, להתקבל כעובד רשות השידור בג'וב הקבוע בו עסק הוא, כרץ חדשות. ומשבישר לי שאכן שמור לי מקום העבודה ברשות השידור העלה הרעיון שמא אחליפו מדי פעם עת יהיה עסוק בבעיות היום-יום. לא היה מניע שלא לאמץ רעיון זה ולו בגין מאמציו הכנים והחוזרים ונשנים בנסיון לתור אחרי מקום עבודה עבורי. ושמורות עימי מילותיו: "אל דאגה במידה ותתפנה משרת רץ-חדשות, הרי שלגבי אתה המועמד הראשון ברשימה..."

משכורתו החודשית לא ענתה על הדרישות אשר הציב יוסי בפניו. להערכתו, הסכום שהשתכר ברשות השידור אינו יכול להבטיח לאורך זמן קיום ופרנסה בכבוד, מה-גם שהצהיר בפני אודות הקצאת חלק ניכר מהסכום, מידי חודש בחודשו, לרכישת דירה המיועדת לזוגות צעירים. משום כך התענין בהקשר למציאת מקום עבודה נוסף.

בתקופת הבחינות שלקראת סוף השנה עת ישבנו בחדרי שבמעונות הסטודנטים ועשינו ההכנות האחרונות הדרושות לבחינה שלמחרת, הבחנתי כי עפעפיו של יוסי כבדים הם ועיניו הולכות ונעצמות. הסבתי תשומת לבו לתשישותו, בהזכירו לו כוונתו למציאת תעסוקה נוספת שעלולה לגרום להתמוטטות פיסית. הוא פטרני בלא כלום וטרח לציין כי לאחר עבודה במשמרת לילה טבעי הדבר שיראה יגע "כרוני".

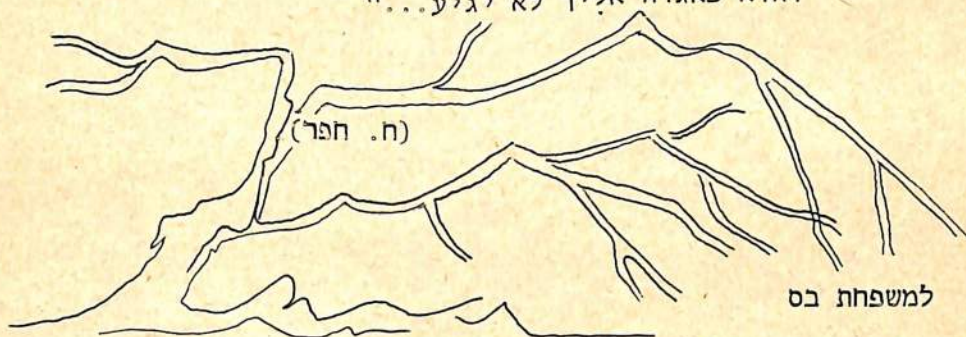
אני מבכה עמכם את האבידה הגדולה. אבדתי רע כן וישר, בבחינת נכס ואוצר, שזכרו לא ימוש מקרבי בכל תהפוכות הזמן. שאו נא כאבכם זה כיאות להורים אשר בנם היווה סמל לטוהר - המידות ולאצילות הנפש בחייו כמו גם במותו.

ג'ורא.

"עם שחר הבאנו אותו מן הקרב
הברוש צמרתו אט הרכין.
רק זה ששכל את הטוב ברעיו
אותנו יוכל להבין..."

נשב, נשב הרוח בשדות
עמוט הקרב קולו השמיע
והוא היה יפה מאגדות,
והוא כאגדה אליך לא לגיע..."

דמותו של בנכם יוסף בס ניצבת לנגד עיני מאש המלחמה, שבה
נפל, לעיתים קרובות.

אני מניח שלא תמיד חיך יוסף, אבל תמיד הוא חוזר וניצב
לפני מחיך חיוך טוב ועדין של אדם מבין וסולח.

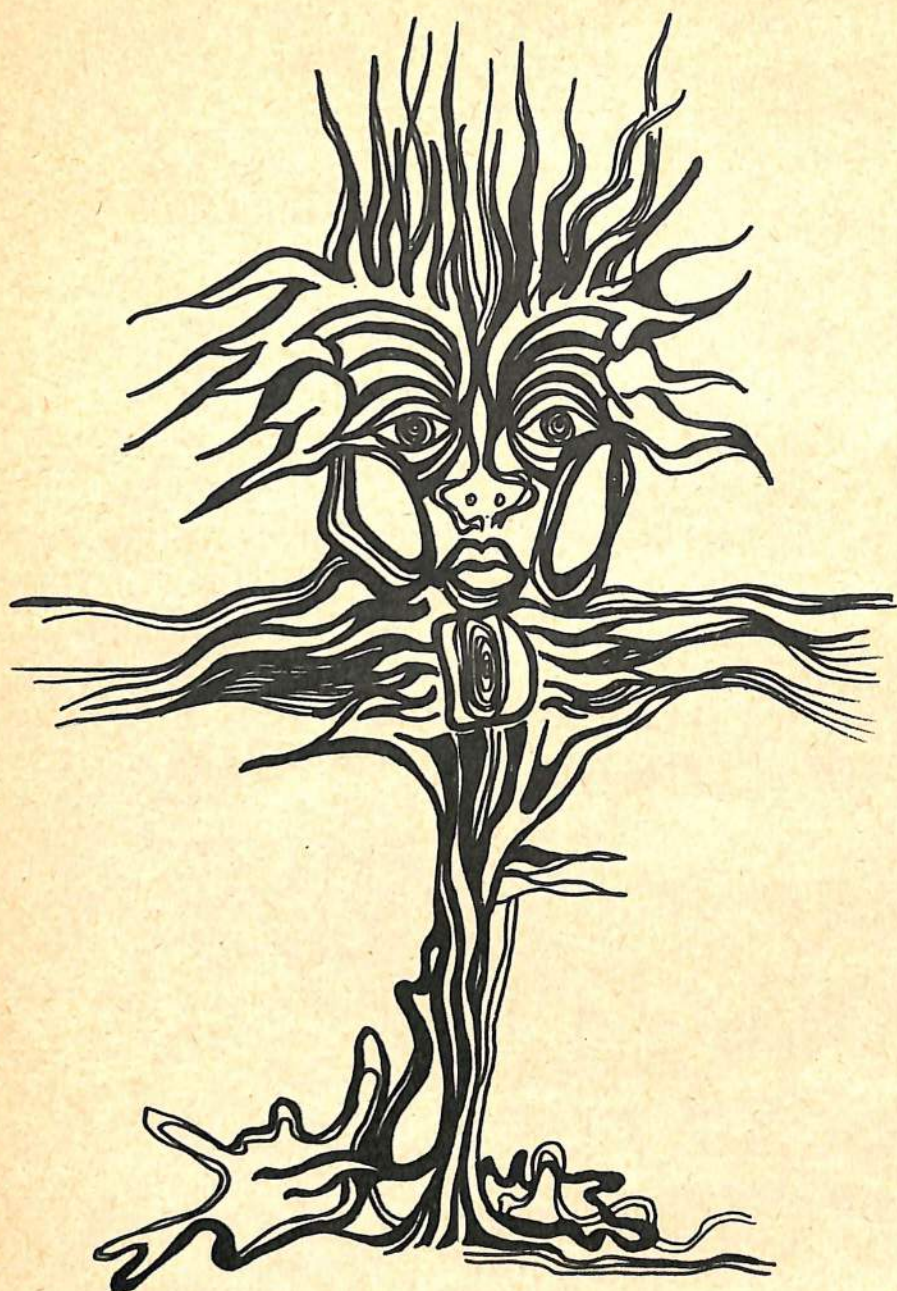
יוסף עבד כשליח בחדר החדשות של הרדיו. שם הכרתו, כאשר
בעת פגרת הכנסת עבדתי בעריכת חדשות.

יוסף עשה את המוטל עליו בשקט והיטב. דווקא השקט והרוך,
שבהם הצטיין, הבליטו את היותו איש תרבות (על לימודיו באוניברסיטה
מיעט לספר) ואדם שעתידות נכונו לו, עתידות שנגוזו במלחמת יום
הכיפורים שבה נפל חלל.

יהיה זכרו הקדוש ברוך.

שלכם ואתכם בלגון

שלמה סנה.

מקדש ליוסי ז'ל אשר לצערי הכרתי
רק תוך כדי עבודתי על החובתך.
20.1.75 יפה יעקב.